

UNIVERSITATEA DE STAT DE MEDICINĂ ȘI FARMACIE „NICOLAE TESTEMIȚANU”

BIBLIOTECA ȘTIINȚIFICĂ MEDICALĂ

Personalități notorii ale USMF „Nicolae Testemițanu”

**ACADEMICIANUL
VASILE ANESTIADI**

95 de ani de la naștere

BIOBIBLIOGRAFIE

CHIȘINĂU, 2025

Academicianul Vasile Anestiadi : Biobibliografie

CZU 016:616-091

A 15

Responsabil de ediție: *Liubovi KARNAEVA*, director, Biblioteca Științifică Medicală

Alcătuitori: *Natalia BOT*

Elena VARLACOVA

Ludmila COVALSCHI

Redactor: *Irina GANGAN*

Coperta, design, machetare: *Olesea DOBREA, Tamilla BAROV*

În redacția autorilor.

DESCRIEREA CIP A CAMEREI NAȚIONALE A CĂRȚII DIN REPUBLICA MOLDOVA

Academicianul Vasile Anestiadi: 95 de ani de la naștere : Biobibliografie / Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie "Nicolae Testemițanu", Biblioteca Științifică Medicală; responsabil de ediție: Liubovi Karnaeva ; alcătuitori: Natalia Bot [et al.]. – Chișinău: CEP *Medicina*, 2025. – 69 p.: fig., fot. color, tab. – (Personalități notorii ale USMF "Nicolae Testemițanu", ISBN).

Cerințe de sistem: PDF Reader.

În red. aut.

ISBN 978-9975-82-417-0 (PDF).

016:[378+61+929(478)]

A 15

© CEP *Medicina*, 2025

© N. Bot, E. Varlacova, L. Covalschi, 2025

© Biblioteca Științifică Medicală

CUPRINS

Notă asupra ediției	4
<i>In memoriam academicianul Vasile Anestiadi – rector, profesor și specialist ilustru în domeniul patomorfologiei</i> (Emil Ceban)	5
Partea I. VASILE ANESTIADI – SAVANT DE NOTORIETATE MONDIALĂ, MANAGER LABORIOS ȘI CREATIV	
Curriculum vitae	8
Articole științifice de sinteză	
<i>Unele aspecte în patogenia aterosclerozei</i> (Vasile Anestiadi, Ieremia Zota, Stanislav Groppa, Eugen Melnic, Ecaterina Foca, Eremei Zota)	10
<i>Actualități în fiziopatologia osteoporozei. Rolul determinismului genetic</i> (Vasile Anestiadi, Em. Galetescu)	17
Alocuțiuni aniversare	
<i>Patriarhul științei medicale din Moldova Vasile Cristofor Anestiade</i> (Marc Ștemberg)	24
<i>In constanti labore spes: Vasile Anestiade</i> (Tudor Furdui, Dumitru Matcovschi, Boris Matienco, Gheorghe Paladi, Ion Ababii, Ieremia Zota, Nicolae Dabija)	28
File de album	31
Partea II. BIBLIOGRAFIE	
Publicații științifice	
• Teze de doctor și doctor habilitat în științe medicale	37
• Monografii	37
• Articole științifice.....	38
• Teze de doctor și doctor habilitat în științe medicale susținute sub conducerea academicianului Vasile Anestiadi.....	52
Lucrări științifice sub redacția academicianului Vasile Anestiadi	54
Articole în presă	55
Interviuri	58
Personalia	60
INDEX DE NUME	65

Notă asupra ediției

Prezenta biobibliografie este concepută și realizată cu ocazia consemnării a 95 de ani de la nașterea academicianului Vasile Anestiadi, o somitate în medicina moldavă, cunoscută și apreciată în țară și peste hotare pentru realizările sale remarcabile în domeniul morfopatologiei. Cercetările științifice efectuate de academicianul Vasile Anestiadi s-au axat preponderent pe stadiul precoce al morfopatologiei aterosclerozei.

Savant de talie mondială, Academicianul Vasile Anestiadi, de-a lungul unei impresionante cariere academice, și-a onorat în egală măsură misiunea de dascăl și de cercetător. Intelectual de clasă, cu o erudiție deosebită, neobosit promotor al progresului științific, profesor universitar, doctor habilitat în științe medicale, academician al Academiei de Științe a Moldovei, Vasile Anestiadi, s-a manifestat ca un deschizător de drumuri în domeniu, principial și exigent, contribuind la prosperarea Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”.

Prezenta biobibliografie reprezintă un omagiu adus Academicianului Vasile Anestiadi, fiind o încercare de a prezenta, „într-o carte”, vasta activitate managerială, științifică și didactică a Domniei Sale.

Prima parte a lucrării reconstituie imaginea savantului prin date biografice, articole omagiale, unele articole de sinteză reprezentative pentru activitatea sa științifică, file de album.

Partea a doua reflectă realizările științifice ale academicianului, materializate în publicații de valoare pentru domeniul de cercetare. Bibliografia autorului include peste 170 de publicații: monografii, articole, materiale didactice, teze ale comunicărilor științifice ș. a. Selectarea materialului s-a efectuat în baza edițiilor bibliografice *Cronica presei* și *Bibliografia Națională a Moldovei*, catalogului electronic partajat al Consorțiului bibliotecilor universitare, cataloagelor și fișierelor tradiționale ale Bibliotecii Științifice Medicale a USMF „Nicolae Testemițanu”.

Biobibliografia cuprinde informații despre publicațiile apărute în perioada 1953-2018. Notițele bibliografice sunt prezentate în ordine cronologică, în cadrul fiecărui an materialul fiind aranjat în ordine alfabetică.

Descrierea bibliografică a lucrărilor este realizată în conformitate cu standardele naționale în vigoare: GOST 7.1-2003 *Библиографическая запись. Библиографическое описание: Общие требования и правила составления*, SM SR ISO 4:2003 *Reguli pentru abrevierea cuvintelor din titluri și a titlurilor de publicații*, SM STAS 8256:2005 *Prescurtarea cuvintelor și a expresiilor tipice românești și străine din referințele bibliografice*, GOST 7.12-93 *Библиографическая запись. Сокращение слов на русском языке: Общие требования и правила*.

Biobibliografia este însoțită de un index de nume, care facilitează regăsirea informației necesare.

Lucrarea este destinată oamenilor de știință, profesorilor, masteranzilor, studenților și tuturor celor interesați de activitatea savantului Vasile Anestiadi.

4 mai 2023

**In memoriam academicianul Vasile Anestiadi – rector, profesor și specialist
ilustru în domeniul patomorfologiei**

Generațiile tinere au obligația morală de a perpetua valorile stabilite de predecesorii care au pus bazele învățământului superior medical în țara noastră. Astăzi, 4 mai, comunitatea Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” îl comemorează pe renumitul om de știință Vasile Anestiadi, în contextul marcării celor 95 de ani de la naștere. Domnia Sa este unul dintre reprezentanții „generației de aur” – prima promoție de absolvenți ai Institutului de Stat de Medicină din Chișinău (astăzi Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” din Republica Moldova).

Vasile Anestiadi s-a născut la 4 mai 1928 în comuna Sărătenii Vechi, județul Orhei. Studiile primare le-a urmat în satul natal, iar cele medii – în orașul Orhei. În perioada 1944-1946 a predat matematica la Școala de Studii Medii Incomplete în orașul Telenеști și în satul natal, după care a fost admis la Institutul de Stat de Medicină din Chișinău.

După absolvirea cu mențiune a ISMC, în anul 1951 a fost repartizat de către Ministerul Sănătății la Dispensarul de Tuberculoză din orașul Orhei, în funcția de medic radiolog, pentru o perioadă de 3 ani. La scurt timp a decis să-și continue studiile în aspirantură la Catedra de patomorfologie, până în anul 1954, apoi a fost angajat în funcția de asistent la aceeași catedră.

În anul 1959 a obținut titlul științifico-didactic de conferențiar. Din 1958 până în 1986 a exercitat funcția de șef al Catedrei de patomorfologie. Vasile Anestiadi a obținut respectul comunității medicale prin faptul că și-a îndeplinit cu dăruire misiunea de dascăl, îndrumând sute de tineri să descopere și să îndrăgească Medicina. Concomitent a exercitat și funcția de prorector pentru activitate științifică (1962-1963), iar între anii 1963-1986 a fost rector al Institutului de Stat de Medicină din Chișinău. Pentru activitate didactico-științifică consecventă, în 1963 este numit specialist principal în domeniul anatomopatologiei al Ministerului Sănătății al RSSM, iar în 1964 obține titlul științifico-didactic de profesor la Catedra de anatomie patologică.

Primele cercetări științifice efectuate de profesorul Vasile Anestiadi au fost în domeniul patomorfologiei sistemului nervos periferic în tuberculoză. Ulterior studiază diverse aspecte ale aterosclerozei în baza propriei metodologii. Cercetările sale s-au axat preponderent pe cel mai timpuriu stadiu al patomorfologiei aterosclerozei și au servit drept bază pentru concepțiile contemporane privind evoluția acestei patologii și elaborarea metodelor noi de profilaxie.

Ca rezultat al acestei activități, la vârsta de 27 de ani susține teza de doctor în științe medicale, iar la 35 de ani cea de doctor habilitat. Mai târziu și-a continuat cercetările științifice în cadrul Laboratorului de patologie, conducând activitatea acestuia (1986-1991), iar începând cu anul 1991 a fost director al Centrului Științific de Patobiologie al Academiei de Științe a Moldovei.

În baza rezultatelor cercetărilor științifice fundamentale în domeniul patologiei, patobiologiei și biogerontologiei, și în special a celor în domeniul aterosclerozei, a fost elaborată teoria aterosclerozei incipiente. O altă descoperire fundamentală a savantului a fost depistarea fazelor precoce ale aterogenezei, care, la acel moment, a reprezentat o nouă direcție în cercetarea științifică. Rezultatele cercetărilor au fost publicate în peste 700 de lucrări științifice, 10 monografii, dintre care 9 în colaborare cu alți savanți. Dintre lucrările semnate de prof. Vasile Anestiadi menționăm următoarele: Атеросклероз артерий (1967), Атеросклероз и эластика артерий (1970), Энзимы артерий и атеросклероз (1973), Морфогенез атеросклероза (1982), Ультроструктурные основы атеросклероза артерий (1983), Повреждённый кардиомиоцит (1991), Начинаящийся атеросклероз (1991), Атерогенез и иммунное воспаление (1997), Атерогенез (аспекты патобиологии) (2001),

Atherosclerosis and Diabetes (2006) ș.a. Domnia Sa a fost fondatorul școlii științifice de patomorfologie din țară. Sub conducerea științifică a prof. Vasile Anestiadi au fost pregătiți peste 100 de discipoli.

Din 1970 activează ca redactor-șef adjunct și coeditor al Enciclopediei Sovietice Moldovenești în Departamentul Redacția Principală a Marii Enciclopedii Moldovenești, iar în perioada 1996-2009 este șef al Cursului de morfopatologie la Alma Mater. În anul 2008 este numit rector viager al USMF „Nicolae Testemițanu”, iar în ultimii ani de viață (2009-2014) activează în postul de profesor consultant la Catedra de morfopatologie.

Pentru merite deosebite în știință, profesorul Vasile Anestiadi a fost ales membru corespondent al Academiei de Științe a Moldovei, apoi academician, la o vârstă relativ tânără, exercitând mai multe funcții în organele de conducere ale AȘM – membru al Prezidiului și președinte al Consiliului pentru problemele eticii în cercetare.

Domnia Sa a reprezentat Republica Moldova în calitate de președinte, copreședinte, coordonator și membru al comitetelor organizatorice la forumuri științifice europene și mondiale (congrese, conferințe și simpozioane) în fosta URSS, România, Ucraina, Franța, Germania, Italia, Turcia, Portugalia, Japonia, Spania, Danemarca, SUA ș.a.

Reputația ireproșabilă, consecvența în acțiuni și profesionalismul desăvârșit au fost calitățile pentru care a fost desemnat președinte și membru de onoare al mai multor academii și societăți științifice internaționale: deputat și președinte al Comisiei pentru ocrotirea sănătății, cultură fizică și asistență socială a Sovietului Suprem al RSSM; deputat în cea de-a 7-a convocare a Consiliului municipal al muncii din Chișinău; președinte al Societății Științifice Republicane Moldovenești de Anatomopatologie, al Societății Republicane de Cardiologie din Moldova, al Societății „Știința” din orașul Chișinău, al consiliilor societăților medicale de Știință, Patologie, Cardiologie și de Gerontologie din Moldova, al Consiliului Rectorilor din Republica Moldova; vicepreședinte al Societății de Prietenie URSS-Irlanda; membru de onoare al Asociației de Gerontologie și Geriatrie din România și al Academiei de Științe Medicale din România (2002); senior al Societății Europene de Patologie (Berlin, 2001); membru al Consiliului de administrație al Societății Medicale Științifice Unionale a Anatomopatologilor, al Consiliului de administrație al Societății Științifice Unionale a Cardiologilor, al Uniunii Internaționale de Angiologie (Tokyo, 2001), al Consiliului științific al Societății de Gerontologie și Geriatrie din EuroAsia (Moscova, 2005), al Societății Europene de Patologie (Paris, 2005) și membru al Colegiului de redacție al revistei Romanian Journal of Morphology and Embryology (2005).

În funcția de rector al Institutului de Stat de Medicină din Chișinău, timp de aproape un sfert de secol, profesorul Vasile Anestiadi a desfășurat o activitate amplă de dezvoltare și perfecționare a învățământului superior medical din țară demonstrând principialitate, exigență și responsabilitate. Datorită vizibilității pe plan științific și didactic, Institutului i-a fost conferită I categorie, ocupând locul 4 în clasamentul unional al instituțiilor de învățământ medical superior din URSS. În acest context au fost create premisele de reorganizare a Institutului în Universitate.

Fiind președinte al Consiliului Rectorilor din Republica Moldova (1977-1986), a implementat metodologia didacticii universitare moderne, a argumentat necesitatea construcției sanatoriilor profilatorii, a centrelor de odihnă și de sport, a cluburilor de creație pentru studenți și profesori ș.a.

În calitate de deputat și președinte al Comisiei pentru ocrotirea sănătății, cultură fizică și asistență socială a Sovietului Suprem al RSSM, și-a adus aportul la dezvoltarea medicinei, științei și educației în republică. A pledat și a oficializat fondarea Institutului de Cardiologie, contribuind astfel la pregătirea medicilor cardiologi.

Vasile Anestiadi a fost o personalitate de o înaltă ținută civică și verticalitate, un militant activ pentru cauza comună și idealurile neamului nostru. În vremuri de restriște, a salvat de la

devastare Biserica „Sf. Ierarh Nicolae” din Chișinău și de la ruinare totală Mănăstirea Hâncu din satul Bursuc, r-nul Nisporeni, restaurând și reconstruind ansamblul arhitectural.

Pentru activitate prodigioasă și contribuție substanțială în dezvoltarea învățământului superior medical și a științelor medicale, academicianului Vasile Anestiadi i-au fost conferite cele mai înalte distincții de stat: ordinele Drapelul Roșu de Muncă (1961), Insigna de Onoare (1971), Drapelul Roșu de Muncă (1976), Prietenia Popoarelor (1982), Gloria Muncii (1996) și Ordinul Republicii (2005). Realizările remarcabile ale acad. Vasile Anestiadi în domeniul didactic și științific au fost apreciate cu numeroase premii și decorații: Medalia jubiliară „Pentru o muncă mândră – la comemorarea a 100 de ani de la nașterea lui Vladimir Ilici Lenin” (1970), Medalia „S.I. Vavilov” (1976), Laureat al Premiului de Stat al RSSM (1977), Medalia 50 de ani de la Victorie, Ierusalim (1999), Medalia Dimitrie Cantemir, AȘM (2003), Георгиевская медаль Честъ. Слава. Труд, IV степень № 420, Kiev (2006), „Golden Fortune” of International Academic Rating of Popularity, Vinița, Ucraina (2003), Medalia 60 de ani ai Academiei de Științe a Moldovei (2006) ș.a.

Academicianul Vasile Anestiadi s-a stins din viață la 13 noiembrie 2014, comunitatea medicală și științifică din RM pierzând un mare patriot al neamului, un reprezentant al elitei intelectuale – un savant talentat, pedagog experimentat și manager iscusit.

Comunitatea USMF „Nicolae Testemițanu” păstrează vie memoria profesorului Vasile Anestiadi prin discipolii săi și absolvenții Universității, care aplică cunoștințele și metodele de cercetare transmise de savantul eminent, elaborează proiecte științifice și dezvoltă noi direcții de cercetare în domeniul patomorfologiei.

Rector al USMF „Nicolae Testemițanu”

Emil Ceban,

dr. hab. șt. med., profesor universitar,
membru corespondent al AȘM

Partea I

VASILE ANESTIADI – SAVANT DE NOTORIETATE MONDIALĂ, MANAGER LABORIOS ȘI CREATIV

CURRICULUM VITAE

Informații personale

Nume, prenume: **Anestiadi, Vasile**

Data nașterii: 4 mai 1928

Locul nașterii: comuna Sărăteni, județul Orhei, astăzi Sărătenii Vechi, raionul Telenești

Educație și formare

Școala primară din satul de baștină

Liceul Național din Iași

1946-1951 – Institutul de Stat de Medicină din Chișinău (ISMC), cu mențiune

1951-1954 – studii de doctorat, Institutul de Stat de Medicină din Chișinău

1978 – World Health Organization – *Modern methodology for teachers of medicine*

Grade științifice și titluri științifico-didactice

1955 – doctor în științe medicale

1960 – conferențiar, Catedra de anatomie patologică

1964 – doctor habilitat în științe medicale

1964 – profesor, Catedra de anatomie patologică

1964 1965 – membru corespondent al AȘM

1972 – academician al AȘM

Activitate profesională

1944-1945 – învățător, Școala de Studii Medii Incomplete, orașul Telenești

1945-1946 – învățător, Școala de Studii Medii Incomplete, satul Sărăteni, raionul Telenești

1951 – medic-radiolog, Dispensarul de Tuberculoză din orașul Orhei

1954 -1958 – asistent la Catedra de anatomie patologică, ISMC

1958-1986 – șef de catedră, Catedra de anatomie patologică, ISMC

1960 – conferențiar, Catedra de anatomie patologică, ISMC

1962-1963 – prorector pentru activitatea științifică, ISMC

1963-1986 – rector al Institutului de Stat de Medicină din Chișinău

1963 – specialist principal în domeniul anatomopatologiei al Ministerului Sănătății RSSM

1964 – profesor, Catedra de anatomie patologică, ISMC

1970 – redactor-șef adjunct și coeditor al Enciclopediei Sovietice Moldovenești,

Departamentul Redacția Principală a Marii Enciclopedii Moldovenești

1986-1991 – șef al Laboratorului de patologie, Academia de Științe a Moldovei

1991 – director al Centrului Științific de Patologie și Patobiologie, AȘM

1996-2009 – șef al Cursului de morfopatologie, Universitatea de Stat de Medicină și

Farmacie „Nicolae Testemițanu”

2008 – rector viager al Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”

2009-2014 – profesor consultant, Catedra de morfopatologie, USMF „Nicolae Testemițanu”

Activitate publică

- 1977-1986 – Președinte al Consiliului Rectorilor din RSSM
Președinte al Consiliului Societăților Medicale din RM
Președinte al Societății “Știința”
Deputat al Sovietului Suprem al RSSM de legislatura X și XI
2006 – Președinte al Consiliului pentru Etică în Cercetare al AȘM

Titluri onorifice, distincții

- 1961 – Ordinul *Steagul Roșu al Muncii* (*Орден Трудового Красного Знамени*)
1971 – Ordinul *Insigna de Onoare* (*Знак Почета*)
1976 – Ordinul *Steagul Roșu al Muncii*
1977 – Laureat al *Premiului de Stat al RSS Moldovenești*
1981 – Ordinul *Prietenia Popoarelor* (*Дружба Народов*)
1996 – Ordinul *Gloria Muncii*
2005 – *Ordinul Republicii*
- 1981 – Medalia *S. I. Vavilov*, pentru propagarea științelor
1999 – Medalia *50 de ani de la Victorie*, Ierusalim
2002 – *Golden Fortune of International Academic Rating of Popularity*; Георгиевская медаль *Честь. Слава. Труд*, IV степень № 420 (Kiev)
2003 – Medalia AȘM *Dimitrie Cantemir*
2006 – Medalia *60 de ani ai Academiei de Științe a Moldovei*
- 1972 – Diploma de Onoare PSS RSSM
1978 – Diploma de Onoare PSS RSSM
1998 – Doctor Honoris Cauza a Universității Libere Internaționale din Moldova

Afilieră profesională

- 1980 – membru al Academiei Internaționale de Patologie din Paris
2001 – senior al Societății Europene de Patologie, Berlin
2001 – membru al Uniunii Internaționale de Angiologie, Tokyo
2002 – membru de onoare al Academiei de Științe Medicale din România
2002 – membru de onoare al Societății Române de Gerontologie și Geriatrie
2005 – membru al Societății de Gerontologie și Geriatrie din EuroAsia, Moscova

Membru al colegiilor de redacție ale revistelor științifice de profil

- *Romanian Journal of Morphology and Embriology* (București)
- *Архив патологии : научно-практический журнал* (Москва)
- *Проблема старения и долголетия : научно-практический журнал* (Киев)

ARTICOLE ȘTIINȚIFICE DE SINTEZĂ

Unele aspecte în patogenia aterosceerozei

**Vasile Anestiadi, Ieremia Zota, Stanislav Groppa,
Eugen Melnic, Ecaterina Foca, Eremei Zota**

Catedra de morfopatologie, Catedra de neurologie FPM, USMF „Nicolae Testemițanu”

Ateroscleroza este boala secolului, povara pe care o poartă omenirea drept răsplată pentru civilizație. Se creează impresia că această pedeapsă s-a dezlănțuit asupra omenirii pentru tendința de manifestare a frecventelor conflicte sociale, a modului de viață pasiv și a multor altor vicii. (V. Anestiadi, V. Nagomev, Ie. Zota, 2001). În structura cuvântului se include, în mare măsură, explicația sensului. Este vorba despre prezența în artere a unor plăci formate din grăsimi și cristale de colesterol, numite ateromi. Cu timpul acestor leziuni li se adaugă ulceratii, cheaguri (tromboze), spasme arteriale și, astfel, se poate ajunge la obturarea arterei sau la hemoragii, provocate de ruperea pereților arteriali. Deși, în mod tradițional, bolile vasculare cardiace, cerebrovasculare sunt, de obicei, discutate separat, ele sunt manifestări comune ale aceleiași boli, aterotromboză. Peste 28% din totalul deceselor sunt consecințe ale acestei afecțiuni, în condițiile în care numărul de decese provocate de cancer sau de SIDA alcătuiesc 12% și, respectiv, 6%.

Rolul antigenelor infecțioase în inițierea și evoluția leziunilor aterosclerotice nu este cunoscut deplin. Datele recente evidențiază asocierea dintre ateromatoză și infecțiile cronice, determinate de *Chlamydia pneumoniae*, *Helicobacter pylori*, virusul citomegalic, HSV1, HSV2 în patogeneza bolii vasculare. Co-activarea sistemului imun, prin focare infecțioase cronice, fumat și dializă renală, pare să fie importantă în accelerarea evoluției leziunilor ateromatoase. Homocisteinuria este o patologie rară a metabolismului aminoacizilor. Nivelul înalt de homocisteină în plasma sangvină duce la dezvoltarea afecțiunilor cardio- și cerebrovasculare. Carența acidului folic și a vitaminei B₁₂ este considerată drept motiv al homocisteinemiei. Deci am putea presupune că o dată cu normalizarea cantității acestora s-ar micșora incidența afecțiunilor cardiovasculare. Această afirmație este doar o ipoteză și necesită investigații ulterioare în continuare.

Ateroscleroza este o patologie complexă, structura căreia implică o multitudine de celule și de molecule imunologic competente. Corelația dintre ateroscleroză și inflamație este tema polemicii științifice de mai bine de 150 de ani. Totuși numai studiile recente apreciază conexiunea mecanismelor inflamatorii în asociere cu dislipidemia, care duc la formarea ateromului. Sistemul imun este un mecanism complicat, format din diferite tipuri de celule din sute de citokine și mii de antigene, care necesită să fie sortate în aterogene și neaterogene.

Materiale și metode de cercetare. Pe parcursul ultimei decade, grupul nostru de lucru și-a concentrat atenția asupra etapelor timpurii ale aterosclerozei. Drept răspuns la stimulii externi și interni, precum extremele de temperatură, stresul mecanic și infecțios, stimularea oxidativă și citokinică, se produce creșterea nivelului proteinei de șoc tennic (*heat shock proteins* - HSP-60), direcționat spre protecția contra condițiilor nefavorabile.

Drept obiect de studiu, ne-a servit materialul colectat în urm a 86 necropsii precoce (3-6 ore), de la persoane decedate din cauza insuficienței cardiovasculare acute și a accidentelor cerebro-vasculare pe fundal de ateroscleroză. Grupul de vârstă de 30-51 de ani a fost alcătuit din 24 necropsii, iar grupul de vârstă de 52-69 ani l-au constituit 62 de necropsii. În baza rezultatelor analizei morfopatologice, din cercetare am exclus materialul prelevat de la persoanele care sufereau de patologii ce supresează sistemul imun. În calitate de material-martor ne-au servit vasele colectate de la decedați în urma traumelor sau a accidentelor rutiere (20 de cazuri medico-legale). Studiul imunomorfologic și electronomicroscopic a fost efectuat

în baza a 86 de aorte, 81 de artere coronariene ale cordului și a 33 de artere cerebrale în baza a 86 necropsii. Conform scopului lucrării, am utilizat următoarele metode de cercetare:

1. Evidențierea *Chlamydia Pneumoniae* cu ajutorul microscopiei simple, care permite determinarea agentului patogen în diferite structuri ale plăcii de aterom.

2. Reacția imunofluorescenței directe, care asigură determinarea specifică a *Chlamydia Pneumoniae*.

3. Efectuarea reacției polimerazei în lanț pentru detectarea ADN-ului hlamidian.

4. Metoda imunohistochimică de apreciere a HSP-60.

5. Metoda imunoperoxidazică în combinație cu metoda Coons indirectă (în doi timpi), care asigură determinarea subpopulațiilor limfocitare (limfocite - T CD4⁺, CD8⁺, HLA-DR⁺) cu utilizarea anticorpilor monoclonali (firma Dako).

6. Metoda electronmicroscopică pentru detectarea modificărilor provocate de acțiunea citotoxică a HSP-60.

7. Prin metoda cromatografiei lichidiene am stabilit nivelul homocisteinei în plasma sanguină a 52 de persoane, dintre care 38 femei și 14 bărbați.

Rezultatele investigațiilor. Studiul morfologic efectuat ne permite să afirmăm că proteina de stres HSP-60 are rolul de autoantigen principal la etapele inițiale ale aterosclerozei. HSP-60 este expresată de celulele endoteliale și servește drept pârgă efectivă pentru anticorpii umorali și celulele-T, contribuind la dezvoltarea leziunilor primare ale intimei. Dacă factorii clasici de risc ai aterosclerozei persistă, leziunile inflamatorii primare progresează spre pete lipidice și plăci ateromatoase. De asemenea, am identificat reacția încrucișată a epitopilor specifici ai HSP-60 receptorilor umani și bacterieni, care sunt recunoscuți de aceiași anticorpi. În acest sens trebuie să recunoaștem dualitatea reacțiilor imune contra HSP-60. Pe de o parte, aproape fiecare individ posedă imunitate umorală și celulară contra HSP-60 microbială. Iar, pe de altă parte, autoimunitatea contra HSP-60 biochimic alterată ar putea produce ulterior efectul factorilor de risc ai aterosclerozei. Astfel, noi nu negăm importanța acestora în evoluția aterosclerozei, ci doar le atribuim rolul de factori de stres ai membranei endoteliale în fazele timpurii ale bolii.

Recent am demonstrat corelația dintre purtătorii de infecții, în special ai sistemului respirator (*Chlamydia pneumoniae*), și dezvoltarea aterosclerozei. Nu în ultimul rând, ne punem întrebarea cum un microorganism atât de infim și nevăzut cu ochiul liber poate să devină urgia secolelor și cauza decesului unui organism destul de impunător ca dimensiune și putere de rezistență mult mai mare ca ale ei.

Există suficiente motive pentru a considera ateroscleroza o patologie de natură infecțioasă și imună. Localizarea macrofagelor, monocitelor și T- limfocitelor la toate etapele procesului aterosclerotic - de la lezarea membranei interne a vasului până la formarea plăcii aterosclerotice - și producerea de citokine, expresarea moleculelor de clasa II ale complexului principal de histocompatibilitate confirmă cele menționate anterior. *Chlamydia pneumoniae* elaborează în cantități mari proteina de șoc termic, evidențiată împreună cu proteina analogică umană în macrofagele plăcii aterosclerotice. Această proteină este un inductor activ al procesului autoimun și are un rol important în aterogeneză, stimulând elaborarea de către macrofagi a factorului tumoral de necroză și metaloproteinaze. *Lipopolizaharidul Chlamydian* stimulează acumularea colesterolului de către macrofagi în prezența LDL și induce formarea celulelor spumoase. În așa mod, colonizarea peretelui arterial cu *Chlamydia pneumoniae*, disfuncția endoteliului și expresarea moleculelor adezive, cauzate de această infecție, pot iniția procesul aterosclerotic și, drept consecință, boala ischemică a cordului, afecțiuni cerebrovasculare.

Rolul *Chlamydia pneumoniae* în apariția aterosclerozei și a complicațiilor sale poate fi privit dual. Pe de o parte, *Chlamydia pneumoniae* ar contribui la formarea plăcilor aterosclerotice, iar, pe de altă parte, ar putea destabiliza placa deja formată (pentru distrugerea

plăcii nu este obligatorie prezența *Chlamydia Pneumoniae*). De asemenea, este posibil ca *Chlamydia pneumoniae* să catalizeze procesele autoimune cu evoluția proglidă/lentă. Dereglările imune induse de prezența *Chlamydia pneumoniae* ar favoriza dezvoltarea hiperlipidemiei, factor de risc pentru BIC și pentru cele cerebrovasculare.

Rolul proteinelor de șoc termic (HSP-60) în apariția și evoluția plăcii de aterom.

Noi presupunem că nivelul crescut de anticorpi față de HSP-60 poate fi implicat în dezvoltarea aterosclerozei prin intermediul reacțiilor încrucișate cu componenții celulari. Pe de altă parte, anticorpul ar putea traversa endoteliul lezat la etapele timpurii ale aterosclerozei, cuplând, în special, HSP-60 și expresând un nivel înalt de macrofage/celule spumoase, producând leziunea celulelor. Acest fapt contribuie la formarea nucleului necrotic.

Secțiunile tisulare prelevate din intima normală sunt lipsite atât de infiltrat monocitar, cât și de expresarea HSP-60. Nivelul lor crește o dată cu apariția petelor lipidice și atinge 95% în placa lipido-fibroasă, apoi incidența ei scade. În plăcile complicate HSP-60 lipsește complet. Primele celule ce efectuează expresarea constantă a HSP-60 sunt macrofagele din zona de tranziție, petele lipidice și plăcile aterosclerotice. În raport cu structurile celulare HSP-60 este localizat în compartimentul citoplasmatic, dar, în unele cazuri, el poate fi expresat de pe suprafața celulelor mononucleare. În majoritatea cazurilor, celulele endoteliale lezionale expresează HSP-60 pe suprafața sa după o stimulare citokinică. Astfel, porțiunile bogate în TNF α expresează o cantitate mai mare de HSP, provocând avansarea leziunilor aterosclerotice. Leziunile avansate, de asemenea, sunt HSP-60 pozitive pentru CMN și limfocite. Cel mai înalt nivel de expresare a acestei proteine l-am detectat în jurul nucleului necrotic al plăcii. În zonele de expresare intensă a HSP-60 am observat și o cantitate mare de limfocite -T.

Totuși în porțiunile de vas infiltrate cu macrofage HSP-60 poate fi detectată în câteva celule dispersate în grosimea intimei. În acest tip de leziuni precoce, specificate ca zone de tranziție, colorarea pozitivă a endoteliului survine aproximativ în jumătate din vasele studiate. O dată cu progresarea procesului aterosclerotic și formarea petelor lipidice și a plăcilor aterosclerotice endoteliul devine constant pozitiv, iar restul intimei indică o expresare extinsă a HSP-60 și o distribuție heterogenă a ei în majoritatea mononuclearelor și CMN. Cea mai mare intensitate de colorare pozitivă a HSP-60 a fost detectată în regiunea marginilor și nucleului necrotic ale plăcilor aterosclerotice. Niciunul din cazurile studiate nu ne indică prezența HSP-60 în medie sau adventiție, adică această proteină nu depășește nivelul intimei. Aceste rezultate ne permit să deducem că expresarea HSP-60 de către endoteliocite depinde de factorii hemodinamici, dar expresarea CMN și a celulelor mononucleare pare a fi rezultatul procesului inflamator. După cum am menționat anterior, există o mulțime de factori ce facilitează expresarea HSP-60, care în final influențează negativ integritatea celulară cu producerea efectelor letale.

Celulele ce realizează fagocitoza (macrofagele și neutrofilele leucocitare) expresează HSP-60 în cantități foarte mari. Un factor important care duce la apariția acestui fenomen sunt mLDL, care posedă efect citotoxic. Putem presupune că prezentarea HSP-60 moleculelor complexului major de histocompatibilitate de clasa II (MCH II) duce la creșterea imunității în diferiți epitopi ai acestei proteine. Infectarea cu unele tipuri de bacterii, care conțin cantități foarte mari de HSP-65, de fapt considerat omolog cu cel al mamiferelor, amplifică acest proces sau duce la inducția autonomă a imunității anti-HSP-65/60.

Petele lipidice sunt considerate tipul reversibil de leziuni, care pot fi prezente și în copilărie. Progresarea leziunilor o dată cu vârsta poate fi explicată prin creșterea imunității celulare și umorale față de HSP-65 în combinație cu forma endogenă a acestei proteine, expresată de celulele endoteliale din cauza stresului hemodinamic, ducând, în așa mod, la un etern proces cronic inflamator, stimulat de HSP-60 în leziunile avansate. Mai mult decât atât,

CMN și celulele endoteliale, stimulate de interferonul- γ leucocitar, expresează MHC II, care împreună cu HSP-60 duce la formarea unui cerc vicios, determinând patologia autoimună.

Noi am demonstrat că expresarea HSP-60 survenită în celulele endoteliale ale vaselor mari este supusă stresului hemodinamic, ceea ce înseamnă că presiunea pulsatilă a sângelui, ca și mișcarea turbulentă la nivel de ramificare a vasului, predispune la dezvoltarea leziunilor aterosclerotice. Factorii fiziologici de risc, ce duc la creșterea presiunii arteriale prin activarea sistemului simpato-adrenal, sau hipertensiunea din motiv genetic sau metabolic pot fi integrate în conceptul aterogenezei, inițiate de expresarea crescută a HSP-60, datorită leziunilor endoteliale. Astfel, inițierea imunologică a aterosclerozei, de asemenea, implică rolul factorilor adiționali de risc, implicați în această patologie.

Cele expuse anterior, confirmă că inflamația imună favorizează progresarea ateromului și a complicațiilor sale, însoțind din start toate etapele de formare a plăcii de aterom. După formarea petelor lipidice, ateromul evoluează în mai multe leziuni complexe, ceea ce eventual duce la manifestări clinice. Deși discuțiile anterioare delimitau clar faza progresiei leziunilor de faza de complicație a lor, actualmente această barieră pare a fi virtuală. În conformitate cu noțiunile tradiționale, bandelele lipidice evoluează într-un aterom complicat prin multiplicarea CMN, care se acumulează în plăci și formează matricea extracelulară. O dată cu extinderea leziunilor, lumenul se îngustează, împiedică circulația sangvină, provocând următoarele modificări clinice: în circulația coronariană - angină pectorală instabilă sau infarct miocardic acut, focare de ictus în țesutul cerebral. Factorul de creștere, elaborat de macrofagele din intima aterosclerotică, prezumtiv stimula replicarea CMN, responsabile pentru extinderea leziunilor. În conformitate cu teoria clasică, acest proces are loc într-un mod inevitabil și progresiv - evolutiv în decursul vieții.

Aminoacizii și ateroscleroza

Cercetările efectuate au demonstrat că compoziția aminoacidică a elastinei peretelui arterial suportă modificări considerabile la persoanele afectate de ateroscleroză (le. Zota, 1985).

Concentrația aminoacizilor polari crește considerabil în interiorul plăcilor fibroase, spre deosebire de concentrația aminoacizilor peretelui arterial macroscopic intact. Analiza aminoacizilor elastinei demonstrează că în dinamica evoluției aterosclerozei, începând cu etapele precoc și finalizând cu cele avansate, fibrele elastice își modifică compoziția calitativă și cantitativă a proteinei de bază. Fibrele elastice suferă modificări ultrastructurale și fizicochimice evidente. Acest fenomen ne permite să confirmăm că ultimele nu se dizolvă în condițiile normale ale organismului, dar se dezintegrează o dată cu progresarea leziunilor aterosclerotice, servind drept antigeni în dezvoltarea reacțiilor imune. Cercetările morfologice efectuate la persoanele care au decedat din motive nonaterosclerotice au demonstrat că compoziția fibrelor elastice rămâne nemodificată. Reacțiile de imunofluorescență pentru elastină, de asemenea, sunt negative. Așadar, elastina peretelui vascular la persoanele care nu suferă de ateroscleroză este inertă de pe pozițiile imunogenezei în pofida existenței în circulație a anticorpilor antielastinici.

La pacienții cu ateroscleroză în arterele de calibru mare s-au determinat diferite modificări aterosclerotice. În locurile de formare a plăcilor de aterom permanent se determină modificări patologice ale fibrelor elastice sub formă de fragmentare și distrucție. După prelucrarea preparatelor cu ser imun antielastin, se determină fixarea anticorpilor pe peretele arterial. Fixarea acestora pe suprafața fibrelor elastice modificate distrofic indică descoperirea locusurilor determinante de antigen ale acestor fibre și, astfel, accesibilitatea lor pentru contactul cu agenți umorali și celulari, care determină homeostaza imună a organismului. Ca urmare a modificării acestor particularități antigenice ale fibrelor elastice, poate apărea un răspuns imun la aceste fibre și la apariția procesului patologic cu caracter autoimun (cu condiția anticorpilor autologi la fibre elastice din componența peretelui vascular).

Micșorarea nivelului autoanticorpilor circulanți la pacienții cu acutizarea procesului aterosclerotic și ateromatos, în comparație cu persoanele practic sănătoase, se datorează, probabil, fixării lor la nivelul peretelui vascular.

Analiza efectuată demonstrează că în apariția și progresia procesului aterosclerotic în peretele vasului o importanță esențială au țesutul elastic și componentul său principal - elastina. În baza datelor electronomicroscopice se poate concluziona că pentru stadiul prelipidic sunt caracteristice modificări superficiale ale structurilor elastice, care progresează paralel cu nivelul procesului aterosclerotic. Concomitent cu modificările ultrastructurale, sunt prezente și devierile caracteristice în componența aminoacidică a elastinei. Pe măsura evoluției bolii se observă modificări esențiale la nivelul aminoacizilor polari, cantitatea cărora se mărește de câteva ori, ceea ce influențează durabilitatea și elasticitatea componentelor structurale și favorizează asocierea lor cu alte structuri extracelulare ale mezenchimului cu formarea complexelor imuni.

În 1969 McCully a demonstrat clinic corelația dintre concentrațiile serice mărite de homocisteină și apariția afecțiunilor vasculare. Termenul de homocisteină se folosește pentru a defini atât homocisteina, cât și homocistina, disulfide mixte, inclusiv homocisteina și homocistein-tiolactona. Investigațiile ulterioare au confirmat această ipoteză și foarte repede a devenit clar că hiperhomocisteinemia este un factor de risc independent în dezvoltarea aterosclerozei și aterotrombozei. Deși hiperhomocisteinemia severă nu este frecventă, una ușoară sau medie se întâlnește aproximativ la 5-7% din populație (George N. Welch, Joseph Loscalzo, 1998). Aceste persoane nu au semne clinice de hiperhomocisteinemie și tipic sunt asimptomatice până la vârsta de 30-40 ani, când apar semne de boală coronariană precoce, cu tromboze arteriale și venoase recurente.

Homocisteina este un aminoacid, care conține sulf, rezultat în urma metabolizării metioninei, fiind utilizată ulterior pe una din două căi: remetilarea și transsulfurarea. În ciclul de remetilare homocisteina primește grupul metil în reacția catalizată de metionin-sintază. Vitamina B₁₂ este un cofactor esențial pentru metioninsintază, N5-metiltetrahidrofolatul este donorul grupei metil în această reacție. N5, N10-metilen-tetrahidrofolatreductaza acționează ca un catalizator. În caz dacă este prezent un surplus de metionină sau dacă este necesară sinteza cisteinei, homocisteina intră în reacție de transsulfurare, combinându-se cu serina, formând cistetionina, reacția fiind catalizată de un coferment vitamina B₆ dependent cistationin-β-sintaza. Cistetionina este ulterior hidrolizată, formând cisteina, care poate fi încorporată în glutation sau metabolizată până la sulfați și excretată cu urina.

Cercetările noastre au stabilit hiperhomocisteinemie la pacienți cu afecțiuni cerebro-vasculare și boala vasculară periferică. Prevalența modificărilor arterelor coronariene și cerebrale corelează cu creșterea homocisteinei plasmatice. De asemenea s-a stabilit că riscul relativ al bolii cerebro-vasculare și coronariene era mai mare la pacienții cu hiperhomocisteinemie decât la cei din grupul de control. Mecanismul patofiziologic poate fi explicat prin următoarele: hiperhomocisteinemia induce modificări vasculare, care se manifestă prin disfuncție și lizare a celulelor endoteliale, urmată de activarea trombocitelor și formarea trombului. Celulele endoteliale homocistein-induse descoperă matricea subendotelială, care, la rândul său, duce la activarea trombocitelor și la proliferarea CMN. Mecanismul patofiziologic al hiperhomocisteinemiei este complicat și întru totul nu-i studiat. În cele din urmă, poate fi demonstrat prin următoarea schemă:

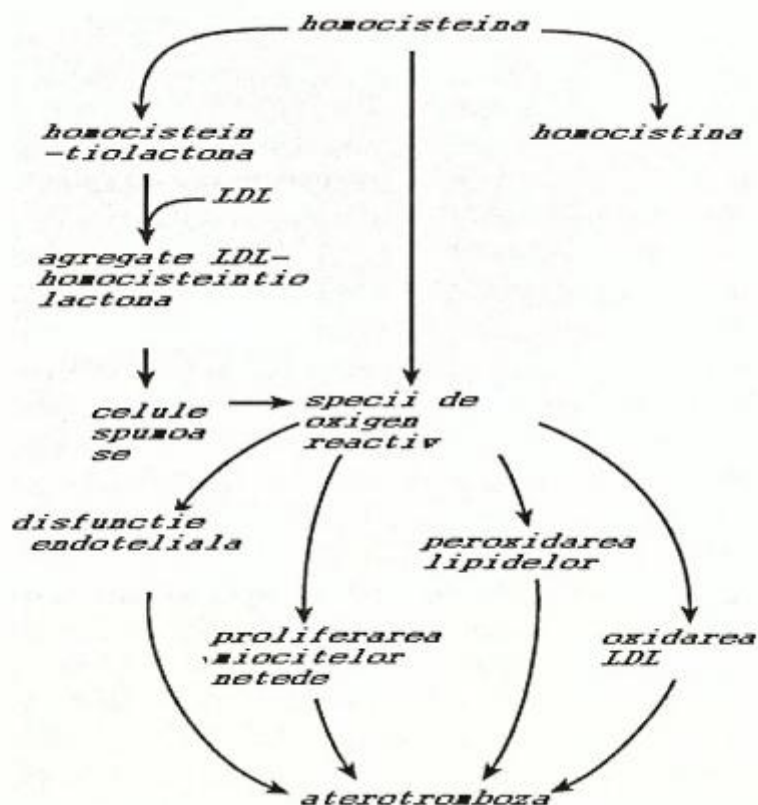

Fig. 1 Efecte adverse vasculare ale homocisteinei

Efectele stabilite includ leziuni oxidative la nivelul endoteliocitelor și proliferarea intensificată a celulelor musculare netede în urma metabolizării homocisteinei în homocistina și homocistein-tiolactona. Modificările oxidative ale LDL favorizează formarea celulelor spumoase, care, la rândul lor, reprezintă o altă sursă de specii de oxigen reactiv.

Din cele expuse anterior este cert că inflamația imună favorizează progresarea ateromului și complicațiilor sale, însoțind din start toate etapele de formare a plăcii de aterom. După formarea petelor lipidice, ateromul evoluează în mai multe leziuni complexe, ce eventual duce la manifestări clinice. Deși discuțiile anterioare delimitau clar faza progresiei leziunilor de faza de complicație a lor, actualmente această barieră pare a fi virtuală. În conformitate cu noțiunile tradiționale, bandelele lipidice evoluează într-un aterom complicat prin multiplicarea CMN, care se acumulează în plăci și formează matricea extracelulară. O dată cu extinderea leziunilor, lumenul se îngustează, împiedică circulația sangvină, provocând următoarele modificări clinice: în circulația coronariană-angina pectorală instabilă sau infarct miocardic acut. Factorul de creștere, elaborat de macrofagele din intima aterosclerotică, prezumtiv stimula replicarea CMN, responsabile pentru extinderea leziunilor. În conformitate cu teoria clasică, acest proces are loc într-un mod inevitabil și progresiv-evolutiv în decursul vieții.

Dereglarea metabolismului oxidativ duce la supraproducerea radicalilor liberi, care ulterior induc leziunile intimei, activează elastazele, cresc depozitarea calciului și instalarea plăcilor aterosclerotice complicate - aterocalcinoza.

Homocisteina poate, de asemenea, contribui la depozitarea glicozaminglicanilor sulfurați în matrice. Se pare că grupul sulfat al homocisteintiolactonei este încorporat în fosfoadenozin-fosfosulfat, care ulterior duce la sinteza glicozaminglicanilor sulfati.

Încheiere

Chlamydia Pneumoniae are capacitatea de a forma colonii în peretele endoteliului, lezând, astfel, vasul și producând implicarea sistemului imun, eliberarea mediatorilor inflamației, ceea ce duce la destabilizarea plăcii și/sau inițierea leziunilor aterosclerotice. Studiul nostru denotă o incidență mai mare a agentului infecțios la etapele incipiente ale aterosclerozei, acest fapt vorbește în favoarea ipotezei rolului hlamidiilor de inițiere a leziunilor aterosclerotice. De asemenea, am demonstrat corelația dintre incidența înaltă a hlamidiilor la decedații cu infarct de miocard, în cercetările noastre ea era prezentă în 100% cazuri. Aceasta nu poate fi o simplă coincidență sau o eroare tehnică de apreciere. Ateroscleroza este un exemplu al patologiei vasculare, care implică atât răspunsul imun specific, cât și nespecific cu dezvoltarea ulterioară a procesului inflamator. Leziunile aterosclerotice conțin efectori celulari și umorali, cantitatea cărora variază o dată cu progresarea lor. Citokinele produse de peretele vascular și infiltratul leucocitar sunt responsabile de fenotipul inflamator al plăcii de aterom. Mai mult decât atât, aceste citokine influențează și alți componenți, ca, de exemplu, activitatea proliferativă, tromboza și tonusul vascular. În pofida faptului că majoritatea componenților celulari și umorali ai acestui proces au fost stabiliți, rolul lor exact rămâne deocamdată la nivel de discuții.

Creșterea incidenței bolilor cardiovasculare și cerebro-vasculare în prezența factorilor de risc tradiționali și a hiperhomocisteinемiei poate fi parțial datorată efectelor homocisteinei asupra peroxidării lipidelor. Citotoxicitatea vasculară a LDL oxidate a fost legată de conținutul lor sporit în produse de peroxidare a lipidelor. Homocisteina crește formarea produselor înalt aterogenice (oxicolesterolilor), peroxidarea lipidelor, oxidarea LDL *in vitro*. Aceste observații presupun un rol potențial al terapiei antioxidante în ameliorarea leziunilor vasculare oxidative homocisteindependente. Această dereglare de metabolism poate induce instalarea multor procese imune și apariția complicațiilor favorizate de inflamația imună a peretelui arterial.

Bibliografie selectivă

1. Анестиади, В. Начинаящийся атеросклероз / В. Анестиади, Е. Зота. - Кишинэу, 1991.
2. Анестиади, В. Атерогенез / В. Анестиади, В. Нагорнев, Е. Зота. - Кишинэу, Санкт-Петербург, 2001.
3. Welch, George H. Homocysteine and atherothrombosis / George H. Welch, Joseph Lascenzo // The new England journal of medicine, april 9, 1998. - pp. 1042-1050.
4. Lâsăi, L. Biochimie. - Chișinău, 1994.
5. McCully, H. S. Vascular pathology of homocysteinemia: implications for the pathogenesis of atherosclerosis // Am. J. Pathol. – 1969. – Vol. 56, no. 3. – P. 28.
6. Zota, Ie. Rolul infecției în patogenia aterosclerozei / Ie. Zota, E. Foca // Anale științifice ale USMF „N. Testemițanu”. - Vol. I, 2001.

(Buletinul Academiei de Științe a Moldovei. Științe medicale. 2005. - Nr. 2. - P. 37-43)

Actualități în fiziopatologia osteoporozei. Rolul determinismului genetic

V. Anestiade*, Em. Galetescu**

*Academia de Științe a Republicii Moldova

**Academia de Științe Medicale, București

Abstract. As a metabolic disease as well as of the gender process, osteoporosis, indifferent of the chemical form in which it is presented (general or local, primary or secondary), is also known in its etiopathology to be genetically determined. The genes that can be involved are various and numerous, but few of them have been studied (receptor genes of: vitamin D, estradiol, growth factor B, interleukin 6 and receptor genes of collagen synthesis type 1, which is predominant in the structure of the bone matrix). The results of this study allow for the recognition of the genetic factor in the determination of bone mass, without, for the moment, the manifestation of the process of bone deterioration. An in-depth study of genetic determination in bones merits consideration, the value of which depends upon the application of different treatment methods for osteoporosis.

Key words: osteoporosis, etiology, genetic factors.

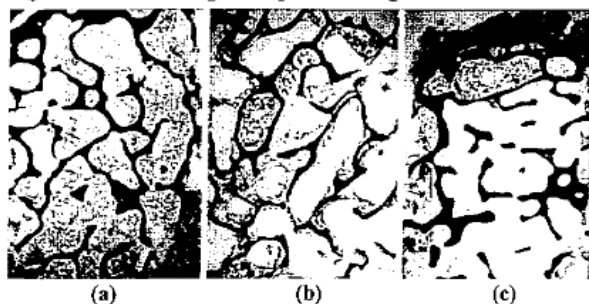
Резюме. Относительно этиопатогенеза остеопороза, как заболевания обмена веществ и процесса сексуализации, независимо от клинической формы течения (генерализованная, местная, первичная или вторичная), признается, что он детерминирован и генетически. Гены, вовлеченные в этот процесс, многочисленны и вариабельны, однако лишь некоторые из них были изучены (гены рецепторы витамина D, эстрадиола, β фактора роста, интерлейкина 6 и синтеза коллагена I-го типа, выявленные в костном матриксе). Результаты предпринятых исследований позволяют допустить участие генетического фактора в определении костной массы, хотя в настоящее время невозможно доказать роль этого фактора костной деструкции. Углубленное изучение генетического костного детерминизма – это необходимость, определяющая внедрение новых методов лечения остеопороза.

Ключевые слова: остеопороз, этиология, наследственный фактор.

Osteoporozele, în sens larg, pot fi definite ca o creștere a fragilității osoase, asociată cu un risc „ridicat” de apariție a fracturilor. Ca boală sistemică generală (predominant), dar și localizată, ca în cazul neuro-algodistrofiei, osteoporoza presupune însă o micșorare a masei osoase, deținută de un individ la un moment dat (masa osoasă actuală), însoțită de deteriorarea microarhitectonicii țesutului osos. Astfel, examinarea histologică a osului osteoporotic, nu permite evidențierea unor deficiențe de demineralizare, ci existența unei porozități accentuate, cu subțierea țesutului conjunctiv, care are un aspect discontinuu (fig. 1) [13,15].

Fiziologic, dar și fiziopatologic, osteoporoza presupune în fapt coexistența modificărilor calitative (alterări de arhitectonică structural, prezența fracturilor etc (fig. 2) cu cele de afectare cantitativă a masei osoase, aflate la apogeul dezvoltării sale (masa osoasă maximă).

Fig.1 Examen histologic comparat al fragmentelor de os:

normal (a), cu osteoporoză incipientă – trabecule conjunctive subțiri (b) și cu osteoporoză severă – prezența trabeculelor discontinue (c)

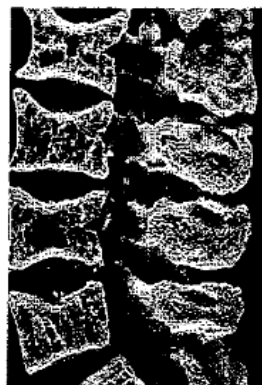

Fig. 2

Evidențierea leziunilor din osteoporoza severă la nivelul corpurilor vertebrale lombare; prezența geodelor, fracturilor și dismorfismului corpurilor vertebrale și accentuarea tramei conjunctive osoase verticale

În dezvoltarea ontogenetică a masei osoase, proprie fiecărei persoane, se identifică existența următoarelor etape:

a) de apozitie, care presupune dezvoltarea progresivă postnatală a masei osoase, până la vârsta de 30 de ani, când se atinge valoarea maximă a masei osoase, cu un maxim de aport între 18 și 20 de ani.

b) de involuție, insesizabilă în condiții fiziologice obișnuite, care urmează după atingerea vârstei de 30 de ani, urmată de o exacerbare a distrucției masei osoase, în special la femei, după instalarea climacteriului, ca rezultat al hipoestrogenismului survenit.

În determinismul evolutiv există și factori de risc, care accentuează procesul de reducere a masei osoase actuale, precum coasocierea următoarelor elemente:

- a) vârsta înaintată;
- b) activitatea fizică redusă;
- c) tulburările de aport alimentar, vizând în special calciul, potasiul, fosfații, proteinele sau unele vitamine.

Astfel, carența vitaminei D prin aport alimentar insuficient sau prin transformarea deficitară a provitaminei (expunere insuficientă la ultraviolete), împiedică absorbția calciului, deși aportul alimentar al acestuia este normal. De asemenea, în literatura medicală de specialitate este acceptată unanim ideea că hipovitaminoza C induce o deficiență de sinteză a colagenului, care sub formele I, II și XII intră în structura osului (vezi tabelul 1.). Colagenul de tip I, structural biochimic compus din trei lanțuri polipeptidice dispuse în triplu helix, reprezintă 80% din matricea osoasă a organismului uman.

Tabelul 1. Principalele tipuri de colagen din organismul uman

Tipul de colagen	Grupa căreia aparține	Structura chimică	Distribuția în organism
I	1	$2\alpha_1(1)\alpha_2^*(1)$	piele, tendon, oase, comee, capsule articulare, organe interne;
II	1	$3\alpha_1(II)$	cartilaj, corp vitros, nucleu pulpos, notocord;
III	1	$3\alpha_1(III)$	organe interne, aparat cardiovascular, piele fetală;
IV	2	$2\alpha_1(IV)\alpha_2(IV)$	membranele bazale;
V	1	$2\alpha_1(V)\alpha_2(V)$	asociat altor tipuri de colagen; pielea adultului; membranele amniotice și corionice.
VI	2	$\alpha_1(VI)\alpha_2(VI)\alpha_3(VI)$	țesutul interstițial, aortă, comee, ligamente, cartilaj;
VII	2	$3\alpha_1(VII)$	membrana bazală sub agentă țesuturilor exterioare;
VIII	2	structură puțin cunoscută	scleră, meninge cerebral, nerv optic, mezenchim cranial, nevroglii;
IX	3	$\alpha_1(IX)\alpha_2(IX)\alpha_3(IX)$	cartilaj;
X	3	Structură neidentificată	cartilaj hipertrofic;
XI	1		Insuficient cunoscute
XII	3	$\alpha_1(XII)\alpha_1(IX)$	asociat colagenului de tip I;
XIII-XVIII	3		Insuficient cunoscute

Alți factori de risc, posibil de a deveni etiopatogenici în cazul osteoporozei, mai pot fi amintiți:

1. Afecțiunile generatoare de maldigestie și/sau malabsorbție ale principiilor nutritive de bază. Astfel, tulburarea digestiei lipidelor sau a absorbției acestora, conduce la combinarea acestora cu calciul determinând transformarea lor în săpunuri, care se elimină prin scaun;

2. Tratamentul cu preparate cortizonice, antiinflamatorii nesteroidiene, heparină, citostatice etc.;

3. Prezența unor dereglări endocrine precum: hipogonadism cu hipoandrogenism, hiperparatiroidism indus prin adenom (80% din cazuri), hiperplazia difuză a glandelor paratiroide, carcinom primar (mai rar) sau secundar, prin insuficiență renală cronică decompensată sau acidoză tubulară renală (sindrom Lightwood și Boyd-Stearus).

Tabelul 2. Caracteristicile grupelor funcționale

Numărul grupei	Particularități de identificare
1	-lanțuri a lungi; -greutate moleculară > 95000; -domenii colagene continue; -colagen fibrilar.
2	- lanțuri a lungi; -greutate moleculară > 95000; -domenii colagene discontinue; -colagen nefibrilar.
3	-lanțuri a scurte; -greutate moleculară < 95000; -colagen nefibrilar.

Ansamblul acestor factori, posibil etiopatogenici, pot fi clasificați în trei grupe după cum urmează:

- a) mecanici;
- b) nutriționali;
- c) hormonal și/sau medicamentoși.

Acțiunea lor intervine în procesul quasiechilibrat dintre distribuția și permanenta reînnoire a calciului scheletic, proces cunoscut și sub denumirea de remodelare osoasă, pe de o parte, și calciul aflat în celelalte țesuturi ale organismului.

Studiile radio-izotopice au demonstrat că în condiții fiziologice, într-o perioadă de aproximativ 30 de zile, este schimbat aproape 50% din conținutul de calciu al osului, cu participarea celulelor osoase de la acest nivel. Examenul histologic al suprafeței osoase, la bolnavii cu osteoporoză, relevă creșterea activității resorbtive, care se caracterizează prin creșterea numerică a osteoclastelor multinucleate la nivelul incriminat patologic [11, 18]. Deși în patogenia osteoporozei, rolul principal revine osteoclastelor, celule implicate în procesul de osteoliză, cercetările din ultimii ani atribuie un rol important și osteoblastelor în controlul mecanismului de inhibiție a diferențierii, activării și apoptozei osteoclastelor.

Influențarea raportului osteoblaste-osteoclaste și prin aceasta a procesului de remodelare osoasă, s-ar exercita prin intermediul unor substanțe mediator, paracrin, precum osteoprotegerina și osteocalcina. Drept argument în favoarea acestei ipoteze stau rezultatele studiilor radio-imuno-biochimice, care au demonstrat creșterea nivelului sangvin al osteoprotegerinei, nu numai la bătrâni (unde se corelează cu severitatea osteoporozei), ci și în alte forme de osteoporoză [15, 18].

Fiziologic, masa osoasă actuală a unui individ, este rezultatul acțiunii a doi factori principali:

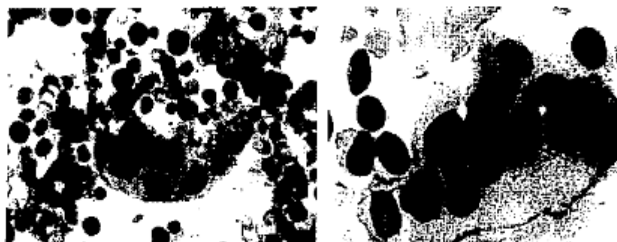
- capitalul osos maxim pe care l-a deținut sau îl deține;
- viteza de pierdere a masei osoase în raport direct cu vârsta pacientului.

Fig. 3

Examen histologic pe fragment osos la un pacient cu osteoporoză severă; evidențierea activității crescute osteoclastice, la suprafața osoasă

Fig. 4 Osteoclaste în activitate

(a) osteoclast cu 7 nuclee;

(b) osteoclast cu 11 – 13 nuclee

Patogenic, dinamica elementelor enumerate anterior reprezintă expresia a cel puțin patru mecanisme care interferează:

- gradul de activitate al osteoblastelor, corelată direct proporțional cu capitalul osos deținut și invers proporțional cu viteza fluxului de distrucție osoasă;
- prezența tulburărilor de metabolism proteic care afectează în special masa osoasă maximă, prin dereglarea osteoformării;
- coexistența dereglărilor endocrine care acționează în raport cu vârsta bolnavului (sub 30 de ani sau peste această limită) [19];
- factorul genetic, transmis ereditar, care induce predominant o deficiență de sinteză a collagenului, afectând prin aceasta masa osoasă maximă. Evaluarea rolului factorului genetic în osteoporoză, utilizând modelul gemenilor (monozigoți comparați cu dizigoți), a permis a concluziona că factorul ereditar modulează turnover-ul osos, cu consecințe asupra densității osului. Studiile de densitometrie osoasă și cele prin dual-energy X-ray absorptiometru (DXA), au evidențiat existența unei corelații turnover osos crescut - densitate osoasă mică și invers. Dacă luăm în considerare că tehnica de măsurare a densității osoase prin DXA este nu numai rapidă, dar și precisă (coeficientul de variație este de 1 - 3%), datele obținute prin această metodă paraclinică, despre conținutul și structura osoasă, devin și mai importante științifice, justificând astfel numeroasele studii de determinism genetic în osteoporoză, chiar dacă rezultatele, frecvent, sunt divergente [4, 10]. Modelul de studiu al gemenilor, a demonstrat că mai mult de 50% din variabilitatea densității osoase este probabil determinată genetic, ceea ce explică variațiile rasiale dintre oameni, în ceea ce privește valoarea masei osoase maxime [20].

Genele care pot fi invocate ca responsabile de inducerea osteoporozei (reducerea masei osoase actuale) sunt cuprinse într-un spectru larg, mergând de la cele care reglează homeostazia calciului până la cele care modulează recrutarea și activarea celulelor osoase.

Până în prezent, în literatura de specialitate se face referire la genele responsabile de sinteza următorilor receptori: pentru vitamina D, estradiolului (ClgH2402), factorului de creștere p, collagenului osos, interleukinelor 6 și 4, calcitoninei antagoniștilor interleukinei 1, osteocalcinei, parathormonului și apolipoproteinei e. Cea mai studiată genă până în prezent este cea a receptorului pentru vitamina D, probabil datorită rolului jucat de către această vitamină în reglarea homeostaziei calciului și metabolismului osos, concretizat în:

- stimularea sintezei de osteocalcină, de către osteoblaste;
- intensificarea procesului de diferențiere a celulei stern către osteoclaste [2, 9];
- activarea enzimelor din structura marginii „în perie” (dantelată) a osteoclastelor;
- creșterea concentrației, turnover-ului și activității unor protein-enzime din marginea „în perie” a celulelor epiteliale intestinale, implicate și în absorbția calciului ionic (Ca^{2+}).

În studiul genei receptorului pentru vitamina D (RVD), identificabilă sub forma a trei genotipuri (două homozigote [FF] și [ff] și unul heterozigot [Ff]), s-a urmărit a se evidenția posibila asociere a unui anumit fel de genotip, ce redă o anumită densitate osoasă, apreciată cantitativ, dar și calitativ prin: mică, normală, mare [6, 14].

Concluziile studiilor pe gemeni au permis a se formula ideea că genotipul RVD are valoare predictivă referitor la densitatea osoasă, astfel încât:

a) genotipul [FF] asociază densitate osoasă mică, iar genotipul [ff] se corelează cu valori mari ale densității osului;

b) femeile cu osteoporoză postclimax, prezintă o prevalență crescută a genotipului [FF];

c) genotipul [FF] este responsabil de inducerea unui turnover osos crescut, nu numai pe studiile incluzând gemenii ci și pe populația neînrudită;

d) femeile aflate în stare de postclimax cu fenotip [FF], au o viteză de pierdere a masei osoase mai mare, dacă aportul zilnic de calciu se prezintă sub o treime din necesarul maxim (necesarul fiziologic de calciu, zilnic, la adult este de 0.6 - 0.9 g). Variațiile alelice obișnuite ale genei receptorului pentru vitamina D, întrucât se corelează cu nivelurile osteocalcinei și implicit cu turnover-ul osos, sugerează că mecanismul influențelor genetice asupra densităților osoase este reprezentat de modificarea cantitativă a (RVD).

Alte gene studiate și posibil a fi implicate în geneza osteoporozei au mai fost:

a) gena interleukinei 6, care mediază pierderea osoasă în postclimax, iar recent, izolat cercetată, gena receptoare a interleukinei 4;

b) gena receptoare a estradiolului, care este independentă ca acțiune de reglare a densității osoase, adică de acțiunea exercitată de către gena receptoare a interleukinei 6 și cea a RVD, dar cu care are în comun acțiunea sinergică;

c) factorul de creștere β , care reglează atât formarea cât și resorbția osoasă. La femeile daneze cu menopauză, studiul genei receptoare a factorului de creștere β , a evidențiat un polimorfism al genei, asociat cu niveluri ridicate sangvine ale factorului de creștere, densitate mică osoasă și turnover crescut osos, polimorfism neîntâlnit însă la femeile nipone aflate, de asemenea, în postclimax.

d) Studiul genei sintezei collagenului osos de tip I, majoritar în structura osului, a permis a se evidenția existența, la femeile finlandeze cu osteoporoză, a unei mutații care afectează structura collagenului.

Osteoporozele, ca boli metabolice, prin disfuncție reglatorie indusă multifactorial, se caracterizează structural, indiferent de etiopatogenie, prin demineralizarea osoasă care poate să apară:

a) Ca urmare a unei tulburări primare de sinteză a proteinelor, componente ale matricei osoase;

a) Sau în relație morfofiziopatologică, cu o serie de factori traumatici sau de boli reumatice cu etiologie inflamatorie, degenerativă sau metabolică (vezi tab. 2).

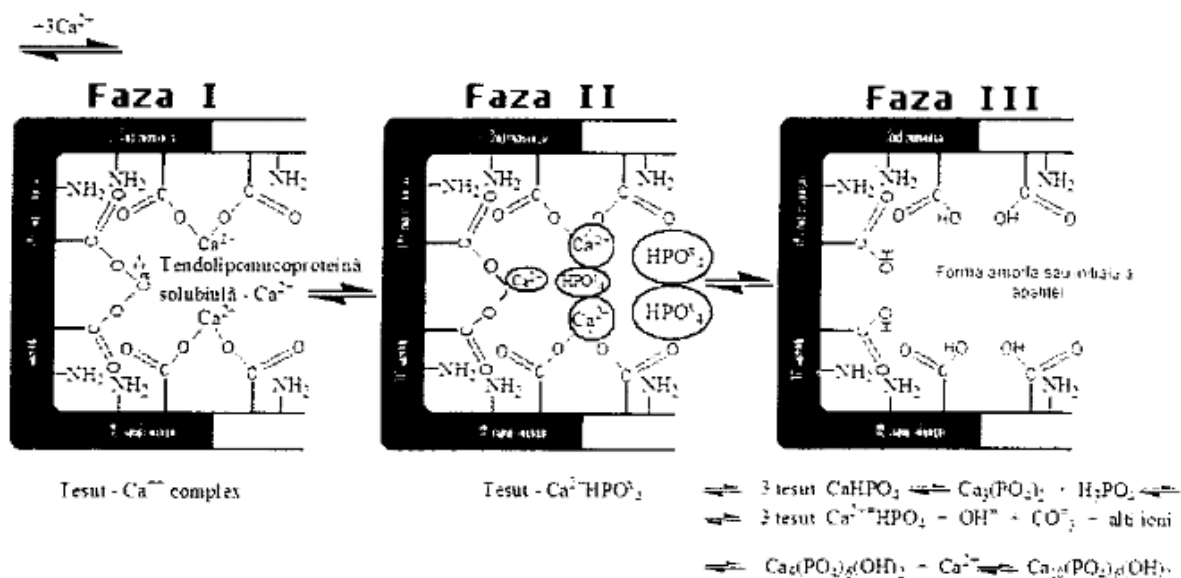
Tabelul 3. Principalele boli osoase care asociază precoce osteoporoza

Clasa de boală	Principalele boli reumatice conținute
boli inflamatorii imune	spondilită anchilopoetică poliartrită reumatoidă poliartrită psoriazică
boli osoase degenerative	poliartroze
boli metabolice	guta
boli posttraumatice	imobilizare prelungită, în cazul fracturilor etc.

În formele de osteoporoză secundară, un rol important în reglarea balanței dintre calciul scheletic și cel din alte țesuturi ale organismului, revine fenomenului de calcifilaxie. Procesul constă în inițierea de reacții de precipitare a sărurilor de calciu, mobilizate din oase, în țesuturi (în special conjunctive), ca urmare a prezenței leziunilor inflamatorii. Procesul de calcifilaxie evoluează trifazic după cum urmează:

- a) unirea ionului de (Ca^{2+}) de grupările carboxyl (COO^-) ale aminoacizilor unei protein tisulare, urmată de creșterea concentrației calciului la niveluri ridicate, apte să "învingă" bariera energiei de activare a nucleației cristalului;
- b) formarea complexului bionic ($\text{Ca}^{2+} \cdot \text{PO}_4^{2-}$), ceea ce presupune că fosfatul nu se leagă de proteinele pe care se fixase calciul;
- c) formarea unei configurații geometrice și a unui centru de nucleație (fig.5) [1, 8].

Fig. 5 Reprezentarea grafică a teoriei mecanismului trifazic în localizarea procesului de calcificare (după M.R. Urist)

Formarea nucleelor reprezintă expresia locală a fenomenului de suprasaturație, stare biologică aptă să separe faza solidă din soluții. Parametrii care definesc suprasaturarea sunt:

a) forța matrice de concentrație (Δc):

$$\Delta c = C_a - C_0 \quad (1)$$

unde:

C_a – concentrația actuală;

C_0 – concentrația de echilibru.

b) suprasaturația relativă (δ) exprimată prin raportul $\Delta c / C_0$

Dacă se ia în considerare faptul, că unele colagenoze din tabelul 2, au și acestea un determinism genetic, importanța aprofundării acestui studiu în osteoporoză, este pe deplin justificată.

Astăzi, când epidemiologia genetică a osteoporozei a demonstrat că variațiile densității osoase au un determinism genetic, studiul genelor posibil de a fi implicate în osteoporoză oferă și speranța unei noi metodologii de terapie a bolii. Acest fapt, este demonstrat și de rezultate încă în studiu, clar favorabile, care au demonstrat că în osteoporoză femeilor posesoare de genotipuri [FF], distrucția osoasă poate fi temperată sau chiar stopată prin aport alimentar crescut de calciu.

BIBLIOGRAFIE

1. Baraş Abi. Osteoporoza, factor agravant în patologia reumatismală. *Viața medicală*. 2002, 15, 9.
2. Berg, J. P., Falch, J. A., Hang, E. Fracture rate, pre- and postmenopausal bone mass and early and late postmenopausal bone loss are not associated with vitamin D receptor genotype in a high-endemic area of osteoporosis. *Eur. J. Endocrin*, 1996, 135, 96-100.
3. Brown, A. M., Duncan, Emma. Genetic studies of osteoporosis. *Exp. Rev. Mol. Med*, 1999, 1-20.
4. Carter, D. R., Bonxsein, M. L., Marcus, R. New approaches for interpreting projected bone densitometry data. *J. Bone Miner Res.* 1992, 7, 137-145.
5. Dean, V., Hobson, E. E., Aspden, R. M. Relationship between Col 1A1 Sp X alleles, gene transcription, collagen production and bone strength. *Bone*. 1998, 23, 161.
6. Dawson-Hughes, B., Harris, S. S., Finneran, S. Calcium absorption on high and low calcium intakes in relation to vitamin D receptors genotype. *J. Elin. Endocrinol. Metab.* 1995, 80, 3657-3661.
7. Dumitrache, C., Grigorie, D. Determinism genetic în osteoporoză. *Revista medicală națională*. 1997, 1, 1, 14-17.
8. Ewens, W. J., Spielman, R. S. The transmission/disequilibrium test: history, subdivision and admixture. *Am. J. Hum. Genet.* 1995, 57, 455-464.
9. Eisman, J. A Vitamin D receptor gene alleles and osteoporosis: an affirmative view. *J. Bone Miner Res.* 1995, 10, 1289-1293.
10. Krall, E. A., Dawson-Hughes, B. Heritable and life-style determinants of bone mineral density. *J. Bone Miner Res.* 1993, 8, 1-9.
11. Kruglyak, L. What is significant in whole-genome linkage disequilibrium studies. *J. Bone Miner Res.* 1993, 8, 1-9.
12. Lander, E., Kruglyak, L. Genetic dissection of complex traits: guidelines for interpreting and reporting linkage results. 1995, 11, 241-247.
13. Manole, G. Fiziopatologie chimică generală (Fiziopatologia organelor). București: Coresi, 2003.
14. Marrisson, H. A., Qi, J. C., Tokita, A. Prediction of bone density by vitamin D receptor alleles (correction). 1997, 387, 106.
15. Panait, G., Stoica, C., Panait, A., Lapadat, C. Mineralizarea biologică a osului. București: Ed. tehnică, 1997.
16. Peacock, M. Vitamin D receptor gene alleles and osteoporosis: a contrasting view. *J. Bone Miner Res.* 1995, 10, 1294-1297.
17. Suarez, F., Roasignol, C., Garabedian, M. Interactive effect of estradiol and vitamin D receptor gene polymorphism as a possible determinant of growth in male and female infants. *J. Elin. Endocrinol. Metab.* 1998, 83, 3563-3568.
18. Terwillinger, J. D., Weiss, K. M. Linkage disequilibrium mapping of complex disease: fantasy or reality? *Curr. Opin. Biotechnol.* 1998, 9, 578-594.
19. Tod, J. A. From genome to aetiology in a multifactorial disease, type 1 diabetes. *Bioessays*. 1999, 21, 164-174.
20. Watson, J. Molecular biology of the gene. Sydney: Ed. W.A. Benjamin, 1977.

(Curierul Medical. 2004. - Nr. 2. - P. 49-53)

ALOCUȚIUNI ANIVERSARE

Patriarhul științei medicale din Moldova Vasile Cristofor Anestiade

“Să vorbești despre un savant este un lucru de mare responsabilitate și foarte dificil. De aceea despre ei se scrie de regulă puțin. Însă există savanți pe care nu-i poți trece cu vederea - e vorba despre acei care au spus un cuvânt nou în știință, au deschis căi necunoscute, au descris noi legități, au elaborat tehnologii fundamentale. Din această categorie de savanți face parte și academicianul Vasile Cristofor Anestiade, care pe drept cuvânt e considerat patriarhul științei medicale moldovenești și unul dintre creatorii patobiologiei”, (Academicienii F.I. Furdui, G.P. Ghidirim, I.I. Ababii, 2003).

Vasile Cristofor Anestiade s-a născut pe 4 mai 1928 în satul Să- rătenii Vechi, raionul Orhei, într-o familie de intelectuali cu tradiții vechi, în care erau 8 copii. Studiile primare le-a făcut în satul natal, studiile medii - în orașul Orhei. Ulterior a lucrat profesor la școala din Telenești, însă dorința de a deveni medic l-a adus la Institutul de Medicină de Stat din Chișinău.

În anii studenției s-au manifestat capacitățile neobișnuite și tendința spre însușirea științelor fundamentale ale tânărului Vasile Anestiade.

În 1951 Vasile Cristofor Anestiade a absolvit cu mențiune Institutul de Medicină și a fost lăsat pentru continuarea studiilor la aspirantură, unde și-a perfecționat cunoștințele în domeniul patologiei și a desfășurat o vastă activitate de cercetare științifică. În perioada anilor 1955-1958 a activat în calitate de asistent, iar din 1958-1986 - de șef al catedrei Patomorfologie. Concomitent ocupa și funcția de prorector (1961-1963), apoi de rector (1963- 1986) al aceluiași institut.

În a. 1978 a studiat la World Health Organization – Modern Methodology for Teaches of Medicine (London). Primele cercetări științifice ale profesorului Vasile Anestiade țineau de problemele patomorfologiei sistemului nervos periferic în tuberculoză. Acest lucru a fost efectuat sub conducerea științifică a profesorului F. E. Agheicenco.

În continuare V. C. Anestiade a studiat diverse aspecte ale aterosclerozei în baza metodologiei proprii și a metodelor originale permanent perfecționate de dumnealui în domeniul pato- și morfogenezei, morfologiei structural-funcționale a ultrastructurii și imunomorfologiei. De menționat că cercetările au abordat tema celui mai timpuriu stadiu al patomorfologiei aterosclerozei. Datele obținute au constituit o etapă importantă în studierea aterosclerozei și inflamației imune.

Cercetările fundamentale ale diverselor aspecte ale aterosclerozei au servit drept bază pentru ideile contemporane despre mecanismele evoluției acestei patologii la om și au permis elaborarea metodelor mai adecvate de profilaxie.

Datorită efectuării fructuoase și cu scop bine determinat a cercetărilor științifice tânărul specialist V. C. Anestiade deja la 27 de ani și-a susținut teza de doctor, iar la 35 - de doctor habilitat în medicină, după care i s-a conferit titlul de profesor.

Cercetările ulterioare savantul le-a continuat în calitate de conducător al laboratorului de patobiologie (1986-1991) și director al Centrului științific de patobiologie și patologie al AȘM (din a. 1991). Fiind un savant cu renume, din 1990 până în 1995 a fost membru al Prezidiului AȘM, iar din 2006 - președinte al Consiliului pentru problemele eticii științifice al AȘM .

Pe parcursul acestor ani V. C. Anestiade a continuat cercetările fundamentale în domeniul patologiei, patobiologiei și biogerontologiei. Direcția principală a cercetărilor rămâne problema aterosclerozei.

Particularitățile deosebite ale activității științifice a academicianului Anestiade sunt următoarele: caracterul complex, nivelul metodologic și metodic, îmbinarea cercetărilor experimentale cu observările clinice.

A creat școala sa originală, ce a fost recunoscută pe plan mondial. și metodic, îmbinarea cercetărilor experimentale cu observările clinice. A creat școala sa originală, ce a fost recunoscută pe plan mondial.

Rezultatele științifice multianuale sunt reflectate în peste 700 de lucrări științifice publicate, 10 monografii, inclusiv 9 în colaborare cu alți savanți (acestea: „Атеросклероз и артерии” (1967), „Атеросклероз И ЭЛАСТИКА артерии” (1970), „Энзимы артерий и атеросклероз” (1973), „Морфогенез атеросклероза” (1982), „Ультраструктурные основы атеросклероза” (1983), „Поврежденный Кардиомиоцит” (1991), „Начинающийся атеросклероз” (1991), „Атерогенез и иммунное воспаление” (1997), „Атерогенез (аспекты патобиологии)” (2001), „Atherosclerosis and Diabetes” (2006)). A prezentat rapoarte la multe foruri internaționale, reprezentând știința țării noastre peste hotare (Moscova, Sankt-Petersburg, Tokio, Kiev, Valensia (Spania), Washington, Nice (Franța), Berlin, Roma, București, Praga, Paris, Istanbul, Lisabona, Monreal s.a.).

Academicianul Vasile Cristofor Anestiade este fondatorul școlii științifice a patologoanatomilor din Republica Moldova. Discipolii dumnealui, peste 100 de doctori și doctori habilitați în medicină, au devenit profesori, titulari de catedre și șefi de laboratoare.

În semn de recunoștință a meritelor deosebite în domeniul cercetărilor științifice fundamentale, profesorul Vasile Anestiade la 36 de ani a fost ales membru corespondent, iar la 43 de ani academician al AȘM. Este membru al International Academy of Patology (Paris, 1980), membru de onoare al Societății Gerontologilor și Geriatriilor din România (1998), senior Setientas Pathologorum Europae (Berlin, 2001), membru al International Union of Angiology (Tokio, 2001), membru de onoare al Academiei de Științe Medicale din România (2002), membru al Societății științifice a gerontologiei și geriatriei din Euro-Asia (Moscova, 2005), membru al European Society of Patology(Paris, 2005) și membru al Editorial Board of Romanian jurnal of Morphology and Embriology (2005).

În calitate de președinte al Consiliului Rectorilor Universităților din Moldova (1977-1986), academicianul Vasile Anestiade a implementat metodologia didacticii universitare moderne, a argumentat necesitatea construcției sanatoriilor-profilatorii pentru studenți, a centrelor-model de odihnă și de sport pentru studenți, a cluburilor de estetică etc. În calitate de deputat și de președinte al Comisiei pentru ocrotirea sănătății, cultura fizică și asistența socială a Sovietului Suprem al RSSM, savantul a contribuit la dezvoltarea științei medicale în republică. Dumnealui îi aparține inițiativa și aprobarea oficială a guvernului privind fondarea Institutului de Cardiologie. A contribuit la pregătirea cadrelor pentru acest institut și numeroaselor servicii de profil îngust.

În postul de rector al Institutului de Medicină Vasile Cristofor Anestiade a desfășurat o activitate amplă de dezvoltare și perfecționare a învățământului medical superior în Republica Moldova. Datorită nivelului înalt de predare și pregătire a specialiștilor în 1965 Institutului de Medicină din Chișinău i-a fost conferită prima categorie calificativă. În a. 1968 în țară a fost efectuat un experiment de pregătire a viitorilor medici prin subordonatură. Dintre 75 de instituții de învățământ superior din fosta Uniune doar 4 au fost experimentale: nr. 1 din Moscova, nr. 1 din Leningrad, din Kiev și Chișinău. În baza experimentului a fost pusă examinarea raționalității specializării primare prin fondarea subordonaturii în anul VI de studii. În continuare această formă de pregătire a specialiștilor a fost implementată în alte instituții de învățământ din țară.

În legătură cu faptul că se resimțea o mare necesitate de cadre farmaceutice, din inițiativa și cu susținerea Ministrului Sănătății al RSSM N. A. Testemițanu, rectorul a deschis Facultatea de Farmacie, creând preventiv toate premisele necesare acestei inaugurări.

Au fost deschise catedrele de profil, fiind asigurată baza tehnico-materială și pregătite cadrele didactice, precum și central de cultivare a plantelor medicinale. Au fost stabilite relații profesionale cu facultățile de profil din mai multe instituții de învățământ medical superior cum ar fi Institutul de Medicină nr. 1 "I. M. Secenov" din Moscova, Institutul de Farmacie din Harkov, Institutul de Farmacie din Peatigorsk, contribuind la fondarea facultății de Farmacie a ISMC. Lui Vasile Anestiade îi aparțin și alte inițiative.

În anul 1970 a fost deschisă o secție pregătitoare.

Pe măsura lărgirii Institutului de Medicină a fost finisată cu succes optimizarea procesului de studii în dependență de specializarea diferitelor facultăți, inclusiv celor nou fondate. Introducerea unei noi forme de studii (IUPC) - lucrul științific al studenților ce le permitea de a face cunoștință cu principiile și metodologia la cursurile „Introducere în specialitate”.

O importanță deosebită V. C. Anestiade acorda nivelului lucrului metodic în instituție, controlul asupra căruia îl efectua Consiliul Metodic Central (CMC). Recomandările și hotărârile CMC se discutau în cadrul consiliilor științifice a facultăților și se aprobau de către rectorul Institutului.

Benefic se hotărau problemele asigurării cu cadre pedagogice, atât prin crearea condițiilor pentru perfecționarea cadrelor tinere în ISMC, cât și prin trimiterea lor la doctoratură în cele mai de vază instituții de învățământ medical superior în fosta Uniune.

Perfecționarea viitorilor specialiști depinde, precum se știe, de pregătirea științifică și pedagogică a corpului profesoral. De aceea în cadrul institutului acestei probleme i se acorda o mare atenție, pentru atingerea acestui scop erau folosite diverse forme și metode, inclusiv susținerea tezei de doctor. Prima susținere a tezei de doctor habilitat în cadrul institutului a avut loc în anul 1965. A susținut teza V. C. Anestiade - savant, clinician, erudit, excelent pedagog care a adus o contribuție considerabilă în domeniul ocrotirii sănătății în Moldova.

Un rol important în pregătirea cadrelor de înaltă calificare îl are baza tehnico-materială, condițiile de activitate a catedrelor, aprovizionarea cu aparatură modern.

Aceste probleme ocupau un loc important în obligațiile rectorului. În anul 1964 s-a finisat construcția corpului morfologic pentru catedra de anatomie a omului și anatomie patologică, în anul 1965 - corpul pentru Laboratorul Central Științific, în anul 1968 - corpul de studii pentru facultatea de farmacie. În 1970-1978 au fost alocate clădiri pentru catedrele de științe sociale, limbi străine, igiena socială și de organizare a ocrotirii sănătății, farmacologie, medicină legală și alte discipline. Perspective largi au apărut pentru institut în legătură cu darea în exploatare a Spitalului Clinic Republican cu 1000 de paturi, unde s-au amplasat catedrele clinice de bază.

Doar în 10 ani sunt construite și date în exploatare 6 clădiri ale căminelor studentești cu 1400 de locuri, prima în fosta URSS farmacie clinico-productivă, sanatoriu-profilactoriu pentru 100 de locuri, clubul de educație estetică "Olimp", continuarea ameliorării condițiilor de odihnă la Sergheevca.

În 1972 pentru rezultate înalte în întrecerea socialistă, cu ocazia sărbătoririi a 50 ani ai URSS, Institutul de Stat de Medicină din Chișinău a fost decorat cu Diploma de onoare a CC al PCM, Prezidiului Sovietului Suprem al RSSM, consiliului Miniștrilor al RSSM, ceea ce era foarte prestigios pe timpurile acelea.

Indicii lucrului benefic al colectivului condus de V. C. Anestiade au constituit pregătirea cadrelor înalt-calificate pentru ocrotirea sănătății în Republică.

El a organizat învățământul și educația a mai mult de 20 de mii medici de profil general, pediatri, igienişti, stomatologi, farmacişti. Mulți dintre ei au devenit specialiști de calificare înaltă. Din colectivul institutului acelor timpuri făceau parte și mulți compatrioți de-ai noștri, care acum activează cu succes în străinătate, ducând faima Alma Mater departe de hotarele Moldovei.

Îmbunătățirea bazei tehnico-materiale de asemenea a ocupat un loc important în activitatea rectorului Vasile Anestiade.

A reușit să construiască și să dea în folosință Blocul de Cercetări Morfologice, Laboratorul Central de Cercetări Științifice (LCCȘ).

A lansat construcția corpului didactic nr. 2 în centrul medical. S-au soluționat cu succes problemele de asigurare a instituției cu cadre pedagogice. În scopul îmbunătățirii vieții studenților a asigurat construcția căminului studențesc, a continuat amenajarea bazei de odihnă din Sergheevka.

În calitate de conducător al instituției Vasile Cristofor Anestiade a dat dovadă de principialitate, exigență, uneori și de o asprime excesivă, ceea ce se explica prin emotivitatea lui. Cu toate acestea, totdeauna a căutat să evite situațiile de conflict. Și dacă interlocutorul putea să-l convingă de justetea sa, conflictul nu apărea. Prețuia colaboratorii care își îndeplineau cinstit obligațiunile de serviciu, acordau multă atenție educației studenților, activității publice și îi stimula frecvent.

Rectorul Vasile Anestiade avea o atitudine de profundă responsabilitate și față de activitatea socială. Îndeplinea funcțiile de președinte al Consiliului Societăților Medicale din Republica Moldova: de Știință (mun. Chișinău), de Patologie, de Cardiologie, de Gerontologie, cât și de Membru al Colegiului Ministerului Sănătății, Membru al Executivului (mun. Chișinău), Membru al Prezidiului AȘM.

Cu ocazia jubileului de 80 ani de la nașterea academicianului Vasile Cristofor Anestiade a avut loc ședința comună a Consiliului Superior în problemele științei și tehnicii al AȘM și a senatului Universității de Stat de Medicină și Farmacie "Nicolae Testemițanu", la care a fost anunțată tema: "Academicianul Vasile Anestiade - savant, profesor universitar, cetățean".

Președintele Academiei de Științe a RM G. Duca a subliniat: "Cu numele academicianul Vasile Anestiade e corelată o întreagă epocă în dezvoltarea științei medicale moldovenești și a ocrotirii sănătății. Dumnealui este și unul din creatorii patobiologiei sub aspectul ei actual și societatea îi este îndatorată pentru cunoașterea profundă a modului cum se dezvoltă una din cele mai răspândite maladii ale omului contemporan - ateroscleroza."

Academicianul I. I. Ababii de asemenea a apreciat înalt activitatea domnului Anestiade: "Prin activitatea sa organizatorică și științifică mulți ani în postul de rector al Institutului de Medicină Domnia sa a contribuit la faptul că acesta a devenit unul dintre cele mai prestigioase în spațiul postsovietic. Funcția de director al Centrului de Patologie și Patobiologie al A.Ș. a Moldovei, rezultatele activității sociale, publicarea a peste 700 de articole științifice permite a-l numi pe academicianul Vasile Anestiade Om cu literă mare în lumea științei și medicinei."

Comentariile sunt de prisos. Realizările înalte în domeniul pedagogic și științific ale domnului Vasile Cristofor Anestiade au fost distinse cu Premiul de Stat al Republicii Moldova, ordinele Insigna de Onoare, Prietenia Popoarelor, Gloria Muncii, două ordine Drapelul Roșu de Muncă, Ordinul Republicii, Golden Fortune of International Academic Rating of Popularity, Medalia Geografică Cinstea, Slava, Munca de Categorie a IV-a, medalia N. I. Vavilov, medalia Dimitrie Cantemir și medalia "60 ani ai AȘM".

Merită atenție și faptul că toți membrii familiei Anestiade au absolvit Alma Mater și au realizat succese pe tărîmul științific: soția Zinaida a devenit doctor habilitat în medicină, profesor, șef al catedrei Endocrinologie, feciorul Vasile a susținut teza de doctor în medicină.

(Marc Ștemberg)

(Ștemberg, Marc. O pleiadă de glorie: Rectorii Universității de Stat de Medicină și Farmacie "Nicolae Testemițanu": (schițe biografice) / Marc Ștemberg. - Chișinău: [s. n.], 2009. – P. 52-60.)

In constanti labore spes: Vasile Anestiade

(70 ani de la naștere)

Academicianul V. Anestiade este unanim recunoscut ca unul din pilonii științei naționale și nu numai. Beneficiind de o documentare vastă și erudită, Domnia sa realizează numeroase invenții rezultate dintr-o reflecție și o muncă sistematică, astfel întruchipând prin propria-i personalitate cele mai înalte virtuți și aspirații ale oamenilor de știință din țară. Dotat și generos, ***ingenium praecox*** V. Anestiade de-a lungul anilor demonstrează un înalt potențial intelectual, erudiție, spirit de sacrificiu și altruism deosebit. Demn de consemnat că în mod implicit aceste particularități de caracter îi permit savantului V. Anestiade să se manifeste încă din anii 60 ai secolului trecut ca personalitate marcantă, ca fire dinamică, neobosită, în care germinau idei și proiecte necesare societății noastre.

Își cucerește un frumos nume și o imensă recunoaștere atât în țară, cât și peste hotarele ei, datorită predilecției pentru creativitate și pentru generarea noilor idei, opțiuni, principii și teorii. E firesc ca preocupările și investigațiile care în fond și formează activitatea cotidiană a academicianului V. Anestiade să ateste o cunoaștere nemediată a mai multor limbi modern e, a psihologiei și filozofiei.

În aceeași ordine de idei nu putem valida veridicitatea verdictelor subiective, unilaterale și riguroase, urmate de destituirea ofensatoare din funcția de rector al Institutului de Medicină, prin dispoziția fostului comitet central al P.C. din R.M. care, în corpore, n-a avut capacitatea de a-1 face să derogheze de la principiile sale. Abolirea acestui ordin rușinos se realizează mai târziu prin angajarea independentă în cadrul Institutului de Fiziologie al A.Ș.M., unde neobositul V. Anestiade continuă să-și fructifice ideile și teoriile în domeniul biomedicinei și a biopatologiei.

Aptitudinea eminentă de om de știință, organizator și administrator chibzuit, este demonstrată cu pregnanță de însuși faptul că V. Anestiade, timp de 23 de ani, adică aproape un sfert de secol, se află în fruntea Institutului de Medicină, lucrul acesta fiind precedat de alți 3 ani pe parcursul cărora ocupă funcția de prorector al aceleiași instituții.

A declara că în perioada activității în cadrul Institutului de Medicină (1961-1986), savantul s-a manifestat ca un organizator și un conducător iscusit, înseamnă a spune prea puțin, de aceea considerăm că această afirmație simptomatică reclamă precizări și elucidări suplimentare.

Drept testimoniu corolar al acestei exegeze se prezintă în mod explicit următoarele momente cardinale din biografia academicianului V. Anestiade. Așadar, pe parcursul mai multor ani pregătește generații de specialiști în domeniul medicinei, contribuind astfel în mod decisiv la dezvoltarea ocrotirii sănătății, la formarea patrimoniului Institutului de Medicină, precum și la dezvoltarea științei medicale în general.

Tendința creării unui corp didactic bine instruit reprezintă, de fapt, principiul director al căutărilor turnante cotidiene ale academicianului V. Anestiade. De aceea punctul de pornire în realizarea acestor perspective constituie invitația, din inițiativa aceluiași neobosit V. Anestiade, a zeci de profesori, specialiști de peste hotarele țării în vederea instruirii viitoarelor cadre medicale, de asemenea delegarea în cadrul programului menționat a unui număr considerabil de doctoranzi, aproximativ 200, în centrele științifice care mai târziu formează profesoratul Institutului de Medicină. Decelăm în acest sens o altă zonă, în solul căreia își ancorează căutările ce se circumscriu perfect în cercul de programe și de necunoscute, pe care le rezolvă excepțional V. Anestiade - inaugurează noi facultăți și catedre, ia măsuri considerabile privind îmbunătățirea procesului didactic, introduce forme și metode de pregătire a cadrelor medicale.

Datorită acestei laborioase activități organizatorice desfășurate de V. Anestiade, Institutul de Medicină, în prezent Universitatea de Medicină și Farmacie “Nicolae Testemițanu”, devine una din cele mai prestigioase centre medicale moderne din fosta Uniune Sovietică.

Pentru a fi mai relevanți în privința complexei personalități a academicianului V. Anestiade, reflectăm doar unele evenimente și repere, care au menirea de a ne crea o concepție bine determinată și a elucida în același timp valența proeminentă a conaționalului nostru.

Ilustrând, din această perspectivă, scopul propus, remarcăm că V. Anestiade este descendent dintr-o familie de intelectuali cu vechi tradiții din părțile Teleneștilor și anume din Sărăteni. Debutază în calitate de profesor, evenimentul dat se atestă în perioada când juvenilul licean V. Anestiade, în vârstă de numai 16 ani, se încadrează în corpul didactic al școlii din Telenești.

Anul 1946 reprezintă anul de cotitură radicală în viața lui V. Anestiade, când acesta își leagă destinul de Institutul de Stat de Medicină, unde parcurge calea de la student până la funcția de rector. Se mai manifestă și în calitate de tutelar al Catedrei de Patologie a aceleiași instituții și ca președinte al Consiliului rectorilor din republică.

Inteligent, perseverent și creativ - probabil că acestea sunt cele mai indicate calificative caracteristice pentru întreaga activitate științifică desfășurată de academicianul V. Anestiade. Susține teza de doctor în 1955, iar peste 8 ani - pe cea de doctor habilitat în medicină. Începând cu anii '60 ai secolului XX, V. Anestiade devine unul dintre cei mai cunoscuți savanți din domeniul patologiei datorită lucrărilor și investigațiilor multilaterale și fundamentale elaborate în baza utilizării unor metode originale.

În 1977 V. Anestiade, împreună cu membrii colectivului condus de Domnia sa, a fost distins cu Premiul de Stat al R. M. în domeniul științei și tehnicii. Ar fi probabil o eroare dacă am contesta aportul lui V. Anestiade la salvarea monumentului de artă și cultură - Mănăstirea Hâncu. Anume el este cel care la 14 iunie 1978 solicită dispoziția Consiliului de Miniștri al R.S.S.M., conform căreia Mănăstirea Hâncu a fost trecută sub ocrotirea Institutului de Medicină, salvând-o astfel de totală ruinare, iar ulterior contribuind cu mijloace concrete la restaurarea ei.

În procesul investigațiilor științifice fundamentale academicianul V. Anestiade a argumentat și a elaborat noi concepții și principii, a introdus în patologie noi noțiuni. Deoarece expunerea și conștientizarea acestora presupune posedarea unui areal de cunoștințe speciale, e firesc să le remarcăm numai pe acelea care au fost elaborate doar în ultimii 10 ani.

În strălucita sa carieră științifică academicianul V. Anestiade a atacat cele mai variate domenii ale medicinei. Împreună cu colaboratorii săi a adus contribuții majore la dezvoltarea patologiei, patobiologiei și gerontologiei.

În palmaresul realizărilor sale se încadrează și pionieratul în descrierea fenomenelor “injury”, care se exprimă prin leziuni funcțional-structurale la nivel molecular, celular și tisular și “sublethal injury”, care manifestă incontestabil rolul determinant în alterarea funcțional-structurală a substratului arterial, definitivând mecanismele aterogenezei. El a demonstrat că fenomenele “injury”, “agind” și “preaterosclerosis” în aparență, dezvoltarea și consecințele aterogenezei, prezintă esența patobiologiei acestei suferințe umane de vastă răspândire. A fost determinat rolul precoce al factorilor decisivi în regresul aterosclerozei.

Investigațiile originale non-invazive computerizate ale angiopatiilor, efectuate în comun cu fiul său V. Anestiade, au permis a perfecționa diagnosticul precoce, contribuind substanțial la eficiența tratamentului oportun.

Studiul morfologic al infarctului miocard dial și al criteriilor forensice, prezentat la diferite congrese mondiale, a contribuit la perfecționarea depistării elementelor celular-tisulare lezate, anterior neobservate, precum și la aprecierea gradului de intensitate al alterării miocardului.

Această operă științifică s-a integrat fundamental în disciplina modernă “forensic pathology” și se bucură de o largă apreciere în toată lumea.

Traducând în viață aceste concepții și rezultate științifice, savantul V. Anestiade participă cu rapoarte la diverse simpozioane mondiale în domeniile aterogenezei, gerontologiei, patologiei. De menționat că, împreună cu discipolii săi, a scris 10 monografii. Numeroase articole științifice ale eruditului cercetător au fost publicate în reviste prestigioase din Paris, Moscova, Londra, Berlin, Kiev, Tokio, Washington, București etc. În semn de recunoștință față de aportul academicianului V. Anestiade la dezvoltarea biomedicinii, acesta este ales membru de onoare a numeroase academii de științe și societăți științifice mondiale.

Spirit realist, anticipă tendințele altor savanți, conștientizând că știința trebuie să fie internaționalizată, și întreprinde eforturi de a colabora intens cu mai multe centre științifice prestigioase atât din țară, cât și de peste hotare.

Una din virtuțile caracteristice ale academicianului V. Anestiade este, desigur, aspirația sa privind supraviețuirea spiritului poporului prin competență, știință, fertilitate spirituală. Orizontul social al activității sale este destul de larg. El deține o poziție socială principială ca un adevărat patriot al plaiului și neamului nostru, îndrăgostit de cultura, limba și istoria lui, altoind încontinuu această dragoste generației tinere. E o onoare pentru poporul nostru să aibă o personalitate de talia academicianului Vasile Anestiade.

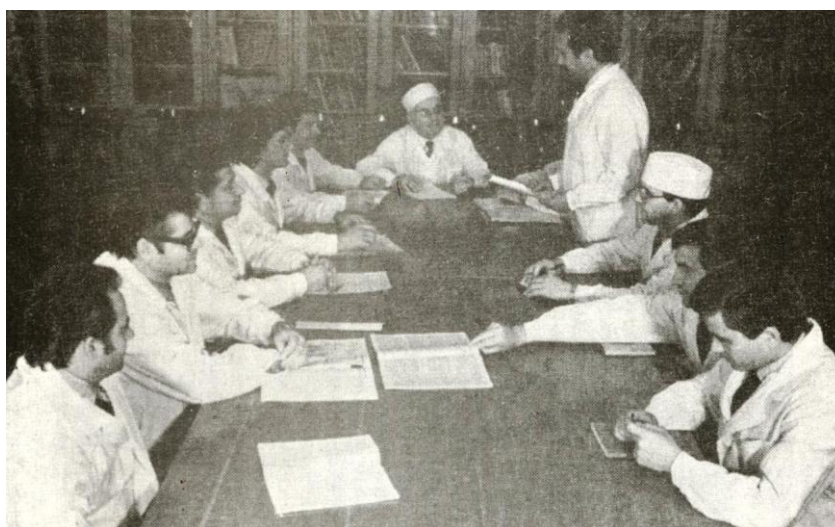
**(Tudor Furdui, Dumitru Matcovschi, Boris Matienko,
Gheorghe Paladi, Ion Ababii, Ieremia Zota, Nicolae Dabija)**

**(Buletinul Academiei de Științe a Republicii Moldova. Științe biologice și chimice. –
2001. – Nr. 1. – P. 128-130.)**

FILE DE ALBUM

**Laureați ai Premiului de Stat al RSSM în domeniul științei (anul 1978):
Profesorul V. C. Anestiadi, asistenții universitari: E. G. Zota, S. P. Russu¹**

Șeful Catedrei de anatomie patologică V. C. Anestiadi la ședința catedrei²

¹ Ștemberg, Marc. *O pleiadă de glorie : Rectorii Universității de Stat de Medicină și Farmacie "Nicolae Testemițanu"* : (schife biografice) / Marc Ștemberg. - Chișinău : [s. n.], 2009. – P. 101.

² Ștemberg, Marc. *O pleiadă de glorie : Rectorii Universității de Stat de Medicină și Farmacie "Nicolae Testemițanu"* : (schife biografice) / Marc Ștemberg. - Chișinău : [s. n.], 2009. – P. 101.

Colectivul IMSC în timpul demonstrației festive
(al doilea din stânga, Rectorul, Academicianul V. C. Anestiadi)³

De la stânga la dreapta, în rândul I: G. Manea, V. Covaliu, A. Crîlov, V. Anestiadi, V. Golovin, Gh. Baci, V. Niguleanu; în rândul II: A. Juc, P. Galetchi, P. Lazur, M. Casian, C. Polihovici, V. Balan, Ie. Zota, A. Zbanț, V. Nichitin⁴

³ Ștemberg, Marc. *O pleiadă de glorie : Rectorii Universității de Stat de Medicină și Farmacie "Nicolae Testemițanu"* : (schite biografice) / Marc Ștemberg. - Chișinău : [s. n.], 2009. – P. 102.

⁴ https://repository.usmf.md/bitstream/20.500.12710/13219/1/Vasile_Anestiade_felicitare.pdf

**Academicianul V. Anestiadi într-o conversație despre problemele științei
cu profesorul F. I. Gheorghita⁵**

**Președintele Academiei de Științe a Moldovei Gheorghe Duca
la jubileul Academicianului V. C. Anestiadi⁶**

⁵ Ștemberg, Marc. *O pleiadă de glorie : Rectorii Universității de Stat de Medicină și Farmacie "Nicolae Testemițanu" : (schite biografice)* / Marc Ștemberg. - Chișinău : [s. n.], 2009. – P. 104.

⁶ Ștemberg, Marc. *O pleiadă de glorie : Rectorii Universității de Stat de Medicină și Farmacie "Nicolae Testemițanu" : (schite biografice)* / Marc Ștemberg. - Chișinău : [s. n.], 2009. – P. 105.

Academicianul I. I. Ababii la ședința jubiliară a lui V. Anestiadi⁷

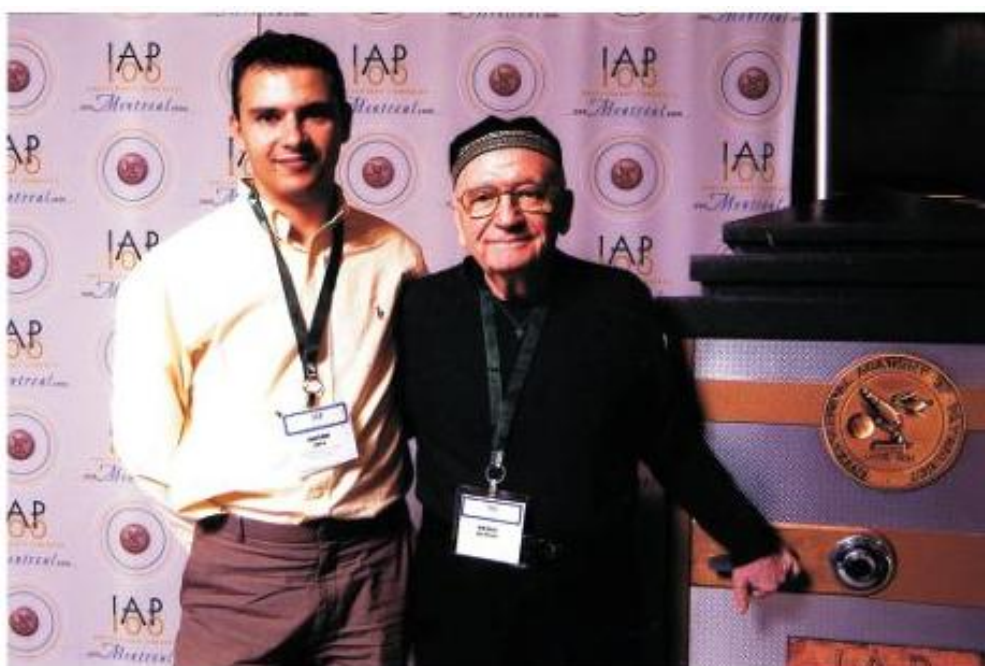
Prezidiumul ședinței comune a Sovietului Suprem al Academiei de Științe a Moldovei și Senatului USMF „Nicolae Testemițanu” în vederea dezvoltării tehnologice, consacrată jubileului de 80 de ani ai Academicianului V. Anestiadi⁸

⁷ Ștemberg, Marc. *O pleiadă de glorie : Rectorii Universității de Stat de Medicină și Farmacie "Nicolae Testemițanu" : (schite biografice) / Marc Ștemberg. - Chișinău : [s. n.], 2009. – P. 105.*

⁸ Ștemberg, Marc. *O pleiadă de glorie : Rectorii Universității de Stat de Medicină și Farmacie "Nicolae Testemițanu" : (schite biografice) / Marc Ștemberg. - Chișinău : [s. n.], 2009. – P. 104.*

Academicianul V. Anestiadi efectuând un studiu microscopic al preparatelor histologice⁹

**Vasile Anestiadi și Victor Zota la Montreal, Canada,
la Congresul Centenar Internațional al Academiei de Patologie, 2006¹⁰**

⁹ Ștemberg, Marc. *O pleiadă de glorie : Rectorii Universității de Stat de Medicină și Farmacie "Nicolae Testemițanu" : (schife biografice)* / Marc Ștemberg. - Chișinău : [s. n.], 2009. – P. 103.

¹⁰ https://repository.usmf.md/bitstream/20.500.12710/13219/1/Vasile_Anestiade_felicitare.pdf

Monografii ale autorului Vasile Anestiadi

Partea II

BIBLIOGRAFIE

Teze de doctor și doctor habilitat în științe medicale

1954

1. **Анестиади, В. Х.** Морфологические изменения в периферическом отделе соматической нервной системы при первичном туберкулезе : дис. ... канд. мед. наук / Кишиневский гос. мед. ин-т., Кафедра патологической анатомии. – Кишинев, 1954.

1963

2. **Анестиади, В. Х.** Об изменениях аорты и артерий при ранних стадиях атеросклероза : (исследование с помощью ультрафиолетового фотографирования, люминесцентного и гистохимического анализа) : дис. ... д-ра мед. наук. – Кишинев, 1963.

Monografii

3. **Анестиади, В. Х.** Атеросклероз артерий : (ультрафиолетовое фотографирование, люминесцентный и гистохимический анализ). – Кишинев : Картя Молдовеняскэ. - 1967. – 160 с.
4. **Анестиади, В. Х.** Атеросклероз и эластика артерий. Ультрафиолетовое фотографирование, люминесцентный, гистохимический и иммуногистохимический анализы / В. Х. Анестиади, Е. Г. Зота. – Кишинев : Картя молдовеняскэ, 1970. – 60 с.
5. **Анестиади, В. Х.** Энзимы артерий и атеросклероз / В. Х. Анестиади, С. П. Руссу. – Кишинев : Штиинца, 1973. – 132 с.
6. **Анестиади, В. Х.** Морфогенез атеросклероза / В. Х. Анестиади, В. А. Нагорнев. – Кишинев : Штиинца, 1982. – 323 с.
7. **Анестиади, В. Х.** Ультраструктурные основы атеросклероза артерий : атлас электронограмм / В. Х. Анестиади, В. А. Нагорнев. – Кишинев : Штиинца, 1983. – 280 с.
8. **Анестиади, В. Х.** Начинающийся атеросклероз = Incipient atherosclerosis / В. Х. Анестиади, Е. Г. Зота. – Кишинев : Штиинца, 1991. – 229 с.
9. **Анестиади, В. Х.** Поврежденный кардиомиоцит / В. Х. Анестиади, Ю. С. Гузган, И. Т. Ципле. – Кишинев : Штиинца, 1991. – 66 с.
10. Нагорнев, В. А. Атерогенез и иммунное воспаление / В. А. Нагорнев, **В. Х. Анестиади**, Е. Г. Зота. – Chișinău : Tipografia Centrală, 1997. – 224 p.

11. **Анестиади, В. Х.** Атерогенез : (Аспекты патобиологии) / В. Х. Анестиади, В. Нагорнев, Е. Зота. – Chişinău : Tipografia Centrală, 2001. – 330 p.
12. **Анестиади, В. Х.** Патоморфоз атеросклероза : (иммуноаспекты) / В. Анестиади, В. Нагорнев, Е. Зота. – Кишинев : Центральная Типография, 2008. – 320 с.

Articole științifice

1953

13. **Анестиади, В. Х.** Морфологические изменения периферического отдела соматической нервной системы при первичном туберкулезе // Вторая научная конференция молодых ученых КГМИ, нояб. 1953 : тез. докл. / Кишиневский гос. мед. ин-т ; отв. ред. проф. В. М. Чернов. – Кишинев, 1953. – С. 74.

1955

14. **Анестиади, В. Х.** Морфологические изменения в периферической нервной системе при туберкулезе // Первая научная конференция, май 1955 г. : тез. докл. / Бендерское мед. училище ; отв. за вып. В. Я. Негреску. – Бендеры, 1955. – С. 20-21.

1956

15. **Анестиади, В. Х.** Морфологические изменения в периферической нервной системе при экспериментальном туберкулезе // Четырнадцатая научная сессия по итогам работ за 1955 год, апр. 1956 : тез. докл. / Кишиневский гос. мед. ин-т. – Кишинев, 1956. – С. 25-26.
16. **Анестиади, В. Х.** Морфологические изменения в периферическом отделе соматической нервной системы при первичном туберкулезе // Труды Кишиневского гос. мед. ин-та / ред. кол.: проф. Н. Т. Старостенко (отв. ред.) и др. – Кишинев, 1956. – Т. 5. – С. 93-98.

1958

17. **Anestiadi, V.** Studiul structurilor canceroase în luminescență / V. Anestiadi, N. Grigorieva // Păzirea sănătății. – 1958. – Nr. 2. – P. 57-59. - Cu caractere chirilice.
18. **Анестиади, В. Х.** К люминесцентно-микроскопической характеристике раковых структур // Тезисы докладов 16-й очередной научной сессии Кишиневского гос. мед. ин-та, март 1958 / ред. проф. В. В. Куприянов. – Кишинев, 1958. – С. 48.
19. **Анестиади, В. Х.** Морфологические изменения периферической нервной системы при экспериментальном туберкулезе и вакцинации БЦЖ // Проблемы туберкулеза. – 1958. – № 7. – С. 99-103.
20. Горделадзе, А. С. Изменения периферических соматических нервов / А. С. Горделадзе, **В. Х. Анестиади** // Патоморфология нервной системы при туберкулезе: (сб. работ, выполненных под рук. проф. Ф. Е. Агейченко) / Кишиневский гос. мед. ин-т, каф. патологической анатомии; ред. проф. В. И. Пузик. – Кишинев: Госиздат Молдавии, 1958. – С. 91-123.

21. Горделадзе, А. С. Морфологические изменения периферических соматических нервов / А. С. Горделадзе, **В. Х. Анестиади** // Патоморфология нервной системы при туберкулезе : (сб. работ, выполненных под рук. проф. Ф. Е. Агейченко) / Кишиневский гос. мед. ин-т, каф. патологической анатомии ; ред. проф. В. И. Пузик. – Кишинев : Госиздат Молдавии, 1958. – С. 163-168.
22. Крылов, А. П. Изменения нервной системы при вакцинации BCG (БЦЖ) / А. П. Крылов, **В. Х. Анестиади** // Патоморфология нервной системы при туберкулезе : (сб. работ, выполненных под рук. проф. Ф. Е. Агейченко) / Кишиневский гос. мед. ин-т, каф. патологической анатомии ; ред. проф. В. И. Пузик. – Кишинев : Госиздат Молдавии, 1958. – С. 191-203.

1959

23. **Anestiadi, V.** Anatomia patologică a dermatomiozitei // Păzirea sănătății. - 1959. – Nr. 5. – P. 47-50. - Cu caractere chirilice.
24. **Anestiadi, V.** Caracteristica luminescento-histochimică a epiteliomului // Păzirea sănătății. - 1959. – Nr. 3. – P. 26-28. - Cu caractere chirilice.
25. **Anestiadi, V.** Skin cancer in the light of luminescence and histochemical studies // Neoplasma (Bratislava). – 1959. – Vol. 6, no 4. – P. 404-408.
26. **Анестиади, В. Х.** К люминесцентно-гистохимической характеристике рака кожи // Тезисы докладов 17-й очередной научной сессии Кишиневского мед. ин-та по итогам научно-исследовательской работы за 1958 год. Март 1959 / отв. ред.: проф. В. В. Куприянов. – Кишинев, 1959. – С. 24-25.
27. **Анестиади, В. Х.** К люминесцентно-гистохимической характеристике рака кожи // 2-ая Республиканская конференция онкологов и 3-я Республиканская конференция рентгенологов и радиологов МССР совместно с выездной сессией Института онкологии АМН СССР и Государственного научно-исследовательского Рентгено-радиологического института Министерства здравоохранения РСФСР, 23-25 сент. 1959 г. : тез. докл. – Кишинев, 1959. – С. 88-90.
28. **Анестиади, В. Х.** Люминесцентно-микроскопические изменения в клетках слизистой оболочки тонкой кишки и в клетках печени при острой кишечной непроходимости // Тезисы докладов 17-й очередной научной сессии Кишиневского мед. ин-та по итогам научно-исследовательской работы за 1958 год., март 1959 / отв. ред.: проф. В. В. Куприянов. – Кишинев, 1959. – С. 39-40.
29. **Анестиади, В. Х.** Рак кожи в свете люминесцентно-микроскопического анализа // Труды 7-го совещания по люминесценции. – Минск, 1959. – С. 74-76.

1960

30. **Anestiadi, V.** Modificările morfologice ale sistemului nervos vegetativ în cancerul pulmonar // Păzirea sănătății. –1960. – Nr. 4. – P. 18-21. - Cu caractere chirilice.
31. **Анестиади, В. Х.** О люминесцентной характеристике атеросклероза // Тезисы докладов 18-й очередной научной сессии Кишиневского мед. ин-та по итогам

научно-исследовательской работы за 1959 год., май 1960 г. / отв. ред. Е. П. Кучинский. – Кишинев, 1960. – С. 3-4.

32. **Анестиади, В. Х.** О применении люминесцентной микроскопии в диагностике рака кожи // Новые методы диагностики и лечения : [сб. ст.] / редкол.: Н. Л. Гладыревский (отв. ред.) и др. – Кишинев : Штиинца, 1960. – (Труды Кишиневского гос. мед. ин-та ; Т. XIII). – С. 41-45.

1961

33. **Anestiadi, V.** Caracteristicile luminescente ale aterosclerozei // Morfologie normală și patologică. – 1961. - Nr. 2. – P. 119-124.
34. **Anestiadi, V.** Modificările peretelui aortal și arterial în stadiile precoce ale aterosclerozei // Păzirea sănătății. – 1961. – Nr. 6. – P. 25-30. - Cu caractere chirilice.
35. **Анестиади, В. Х.** Изменения в переживающих элементах коры головного мозга при гипоксии, установленные с помощью люминесцентной микроскопии : (эксперим. исслед.) / **В. Х. Анестиади, А. А. Аксельрод** // Доклады 1-ой республиканской научной конференции патологоанатомов Молдавской ССР, 3-5 окт. 1961 г. : (тез.). – Кишинев, 1961. – С. 77-78.
36. **Анестиади, В. Х.** Изменения стенки аорты и артерий при самых ранних стадиях атеросклероза // Доклады 1-ой республиканской научной конференции патологоанатомов Молдавской ССР, 3-5 окт. 1961 г. : (тез.). – Кишинев, 1961. – С. 4-6.
37. **Анестиади, В. Х.** К люминесцентно-микроскопической характеристике рака кожи // Сборник докладов на 2-ой республиканской конференции онкологов и 3-й республиканской конференции рентгенологов и радиологов МССР / Молдавский науч.-исслед. ин-т онкологии ; редкол.: П. П. Хохлов (ред.) и др. – Кишинев : Изд-во сел.-хоз. лит. МСХ МССР, 1961. – С. 30-33.
38. **Анестиади, В. Х.** К методике люминесцентного и гистохимического исследования ранних форм атеросклероза // Тезисы докладов 19-й очередной научной сессии Кишиневского мед. ин-та по итогам научно-исследовательской работы за 1960 год / отв. ред. А. Н. Молохов. – Кишинев, 1961. – С. 28-30.
39. **Анестиади, В. Х.** О применении ультрафиолетового люминесцентного и гистохимического анализа для изучения атеросклероза // Доклады 1-ой республиканской научной конференции патологоанатомов Молдавской ССР, 3-5 окт. 1961 г. : (тез.). – Кишинев, 1961. – С. 73-75.
40. **Анестиади, В. Х.** О работе Молдавского республиканского научного общества патологоанатомов за 1956-1960 гг. / В. Х. Анестиади, И. А. Яковлева // Архив патологии. – 1961. – № 4. – С. 91-92.
41. **Анестиади, В. Х.** Об использовании ультрафиолетовых лучей для изучения атеросклероза // Тезисы докладов 19-й очередной научной сессии Кишиневского мед. ин-та по итогам научно-исследовательской работы за 1960 год / отв. ред. А. Н. Молохов. – Кишинев, 1961 – С. 27-28.

1962

42. **Anestiadi, V.** Caracteristicile macroscopice-luminescente ale aortei și arterelor în stadiile incipiente ale aterosclerozei // *Păzirea sănătății*. – 1962. – Nr. 4. – P. 32-35. - Cu caractere chirilice.
43. **Анестиади, В. Х.** Атеросклероз в свете ультрафиолетового, люминесцентного и гистохимического анализа // Конф. по проблеме атеросклероза, Ленинград, 21-26 мая [1962 г.] : тез. докл. – Ленинград, 1962. – С. 6-7.
44. **Анестиади, В. Х.** К методике люминесцентного анализа атеросклероза // *Архив патологии*. – 1962. – Т. 24, вып. 2. – С. 33-37.
45. **Анестиади, В. Х.** К морфологии и гистохимии начинающегося атеросклероза // Доклады 20-й очередной научной сессии Кишиневского мед. ин-та по итогам научно-исследовательской работы за 1961 год, май 1962 г. : (тез. и автореф.). – Кишинев, 1962. – С. 25-27.
46. **Анестиади, В. Х.** О некоторых гистохимических изменениях стенок артерий при ранних стадиях атеросклероза // *Материалы 4-й Респ. конф. патологоанатомов* : (29 июня – 2 июля 1962 г.) : тез. докл. – Каунас, 1962. – С. 9-11.
47. **Анестиади, В. Х.** Об изменениях аорты и артерий при ранних стадиях атеросклероза // *Архив патологии*. – 1962. – Т. 24, вып. 7. – С. 26-29.
48. **Анестиади, В. Х.** Первая Республиканская научная конференция патологоанатомов Молдавской ССР / В. Х. Анестиади, И. А. Яковлева // *Архив патологии*. – 1962. – Т. 24, вып. 3. – С. 85-88.

1963

49. **Anestiadi, V.** Fluorescence microscopic study of atherosclerosis // *Federation Proceedings*. – 1963. - Suppl. 22. – P. 462-465.
50. **Anestiadi, V.** Changes in aorta and arteries at early stages of atherosclerosis // *Federation Proceedings*. – 1963. - Suppl. 22. – P. 1147-1149.
51. **Анестиади, В. Х.** Атеросклероз в свете люминесцентного, ультрафиолетового и гистохимического анализа // *Труды / Ин-т клинической и экспериментальной кардиологии им. М. Д. Цинамдзгваришвили*. – Т. 8 : *Материалы 7-й науч. расшир. сес. ин-та по проблемам сердечно-сосудистой патологии*. – Тбилиси, 1963. – С. 141-146.
52. **Анестиади, В. Х.** Люминесцентная характеристика атеросклероза // *Труды Кардиологической конф. на Кавказских Минеральных водах*. – Ставрополь, 1963. – Вып. 1. – С. 160-162.
53. **Анестиади, В. Х.** О начинающемся атеросклерозе аорты и артерий : (исслед. в ультрафиолетовом свете) // *Труды / Ин-т экспериментальной морфологии им. А. Н. Натиашвили*. – Т. 11. *Посвящ. 70-летию со дня рождения и 45-летию науч., пед.*

и общественной деятельности акад. АН ГССР, В. К. Жгенти. – Тбилиси, 1963. – С. 61-64.

54. **Анестиади, В. Х.** Об изменениях аорты и артерий при ранних стадиях атеросклероза : (исслед. с помощью ультрафиолетового фотографирования, люминесцентного и гистохимического анализа) // Доклады 21-й очередной научной сессии Кишиневского мед. ин-та по итогам научно-исследовательской работы за 1962 год. – Кишинев : Картя Молдовеняскэ, 1963. – С. 36-38.

1964

55. **Anestiadi, V.** Contribuții la caracteristica unor neoformațiuni maligne ale pielii în lumina analizei ultraviolete, luminescente și histochimice // Păzirea sănătății. – 1964. – Nr. 2. – P. 31-34. - Cu caractere chirilice.
56. **Анестиади, В. Х.** Изменения аорты и артерий при возникновении атеросклероза, выявленные с помощью некоторых физических и гистохимических методов // Материалы 3-й конф. патологоанатомов Латвии. – Рига, 1964. – С. 105-108.
57. **Анестиади, В. Х.** Изменения аорты и артерий при ранних стадиях атеросклероза // Проблемы сердечно-сосудистой патологии и онкологии : труды 1-й респ. науч. конф. патологоанатомов Молдавии и каф. патологической анатомии Кишиневского гос. мед. ин-та. – Кишинев : Картя Молдовеняскэ, 1964 – С. 5-13.
58. **Анестиади, В. Х.** О начальных стадиях атеросклероза артерий // Материалы Первой науч.-практ. конф. патологоанатомов Узбекистана, Ташкент, 7-8-9 марта 1964 г. – Ташкент, 1964. – С. 38-40.
59. **Анестиади, В. Х.** О начинающемся атеросклерозе аорты и артерий : исследование в ультрафиолетовом свете // Проблемы сердечно-сосудистой патологии и онкологии : труды 1-й респ. науч. конф. патологоанатомов Молдавии и каф. патологической анатомии Кишиневского гос. мед. ин-та. – Кишинев : Картя Молдовеняскэ, 1964. – С. 160-163.

1965

60. **Анестиади, В. Х.** О начальных стадиях атеросклероза артерий // Атеросклероз : материалы конф., посвящ. 80-летию со дня рожд. акад. Н. Н. Аничкова. – Ленинград. – С. 28-29.
61. **Анестиади, В. Х.** О начальных стадиях атеросклероза артерий // Вопросы морфологии некоторых заболеваний в Узбекистане: материалы Первой науч.-практ. конференции патологоанатомов Узбекистана, 7-9 марта 1964 г. – Ташкент, 1965. – С. 34-39.
62. **Анестиади, В. Х.** О ранних стадиях атеросклероза // 4-й Всесоюзный съезд патологоанатомов, 20-24 сент. 1965 г. : (тез.). – Кишинев, 1965. – С. 6-7.

1966

63. **Anestiadi, V.** Contributions à l'analyse ultra-violette, fluorescente et histochimique des néoformations malignes de la peau // Arch. de l'Union med. Balkanique. – 1966. – Vol. 4, no 4/5. – P. 451-454.

64. **Анестиади, В. Х.** К ультрафиолетовой флюоресцентно-гистохимической характеристике новообразований кожи // Доклады 24-й очередной научной сессии Кишиневского мед. ин-та по итогам научно-исследовательской работы за 1965 год. – Кишинев : Картя Молдовеняскэ, 1966. – С. 11-12.

65. **Анестиади, В. Х.** О функциональной морфологии артерий при возникновении гипертонической болезни и атеросклероза / В. Х. Анестиади, Е. Г. Зота // Гипертония большого и малого круга кровообращения : тез. докл. 1-го Всесоюзного съезда кардиологов. – Москва, 1966. – С. 4-6.

1967

66. **Anestiadi, V.** L'élastique arterielle dans l'athérosclerose // Arch. de l'Union Med. Balkanique. – 1967. – Vol. 5, no 4/5. – P. 460-463.

67. **Анестиади, В. Х.** О ранних стадиях атеросклероза // Труды 4-го Всесоюзного съезда патологоанатомов. Проблемы атеросклероза и сердечно-сосудистой патологии, 20-24 сент. 1965 г., Кишинев. – Москва : Медицина, 1967. – С. 16-18.

1968

68. **Анестиади, В. Х.** О гистоэнзимологической характеристике гидролитических ферментов артерий при начинающемся атеросклерозе / В. Х. Анестиади, С. П. Руссу // Архив патологии. – 1968. – Т. 30, № 8. – С. 17-21.

69. **Анестиади, В. Х.** О морфологии начальных стадий атеросклероза // Актуальные вопросы патологии. – 1968. – С. 110-115. – (Труды / 1-й Московский мед. ин-т; т. 63).

70. **Анестиади, В. Х.** О некоторых физико-химических особенностях эластических структур артерий / В. Х. Анестиади, Е. Г. Зота // Закономерности клеточной дифференцировки производных мезенхимы : материалы 1-го симп. / АН УССР, отд-ние общ. биологии, ин-т зоологии, отд-ние цитологии и гистогенеза. – Киев, 1968. – С. 12-14.

71. **Анестиади, В. Х.** О работе Молдавского республиканского научного общества патологоанатомов за 1967 г. / В. Х. Анестиади, Г. И. Чернокану // Архив патологии. – 1968. – Т. 30, № 9. – С. 76.

72. **Анестиади, В. Х.** О функциональной морфологии ранних ишемических изменений сердца / В. Х. Анестиади, А. Н. Банару // Кардиология. – 1968. – Т. 8, № 5. – С. 11-14.

73. **Анестиади, В. Х.** Спектрофотометрическая и люминесцентно-гистохимическая характеристика эластики артерий / В. Х. Анестиади, Е. Г. Зота // Архив патологии. – 1968. – Т. 30, № 11. – С. 19-21.

1969

74. **Anestiadi, V.** Considérations sur les caractères histoenzymologiques des enzymes hydrolytiques de la paroi des artères au stade initiale de l'athérosclerose / V. Anestiadi, S. Roussou // Annales d'anatomie pathologique (Paris). – 1969. – No 3. – P. 267-274.

75. **Anestiadi, V.** The functional arterial morphology at the arising of the hypertonic disease // Cardiovascular Research. – London, 1969. – P. 327-330.
76. **Anestiadi, V.** Über die Auflösung von Lipoiden und Eiweißsubstanzen in der Arterienwand bei Atherosklerose // Sonderdruck aus Verhandlungen der Deutschen Gesellschaft für Pathologie. – Stuttgart, 1969. – S. 126-128.
77. **Анестиади, В. Х.** Основное вещество артерий в старческом возрасте // Старение и физиологические системы организма : труды 2-й Всесоюзной конф. геронтологов и гериатров, 9-11 дек. 1969 г. – Киев, 1969. – С. 188-190.
78. **Анестиади, В. Х.** Состояние некоторых гидролитических ферментов сосудистой стенки при атеросклерозе у человека / В. Х. Анестиади, С. П. Руссу // Кардиология. – 1969. – Т. 9, № 2. – С. 45-49.
79. Струков, А. И. 53-й Съезд немецких патологов : (Майнц (ФРГ), май 1969 г.) / А. И. Струков, **В. Х. Анестиади** // Архив патологии. – 1969. – Т. 31, № 10. – С. 92-94.

1970

80. **Анестиади, В. Х.** Кафедра патологической анатомии Кишиневского медицинского института // Архив патологии. – 1970. – Т. 32, № 8. – С. 78-80.
81. **Анестиади, В. Х.** Кишиневский государственный медицинский институт – центр подготовки сельских врачей // Материалы 1-го съезда сельских врачей Молдавской ССР (18-19 июня 1970 г.). – Кишинев : Изд-во ЦК КП Молдавии, 1970. – С. 20-21.

1971

82. **Анестиади, В. Х.** О структурно-функциональных сдвигах в миокарде человека при гипоксии / В. Х. Анестиади, С. П. Руссу // Энзимы при коронарной болезни сердца. Хирургическое лечение коронарной болезни сердца : материалы пленума правления ВНКО, 24-25 сент. 1971 г. – Кишинев : Картя молдовеняскэ, 1971. – С. 4-5.
83. **Анестиади, В. Х.** О физико-химических и ультраструктурных сдвигах в эластике артерий при возникновении гипертонической болезни / В. Х. Анестиади, Е. Г. Зота // Артериальная гипертония и недостаточность сердца : материалы юбилейной науч. конф. Ин-та клинической и экспериментальной кардиологии им. М. Д. Цинамзгвалишвили. – Тбилиси, 1971. – С. 16-18.
84. **Анестиади, В. Х.** Об иммуногистохимической характеристике тромбопластина и β -липопротеидов аорты человека при атеросклерозе / В. Х. Анестиади, П. Ф. Ионесий // Архив патологии. – 1971. – № 9. – С. 53-56.
85. **Анестиади, В. Х.** Эластика артерий при возникновении атеросклероза и гипертонической болезни / В. Х. Анестиади, Е. Г. Зота // Материалы 5-го Всесоюзного съезда патологоанатомов (Ереван, 12-15 окт., 1971 г.). – Москва, 1971. – С. 74-75.

1972

86. **Anestiadi, V.** L'élastique des artères dans les stades précoces de l'athérosclérose et de la maladie hypertensive / V. Anestiadi, E. Zota // *Annales d'anatomie pathologique* (Paris). – 1972. – Vol. 17, no 1. – P. 53-58.
87. **Анестиади, В. Х.** Атеросклероз артерий и возраст // 9-й Международный конгр. Геронтологов, Киев, 2-7 июля 1972 г. : тез. докл. – Киев, 1972. – Т. 3 : Секционные заседания. – С. 8.

1973

88. **Анестиади, В. Х.** О морфо-функциональной характеристике миокарда при сердечной недостаточности / В. Х. Анестиади, С. П. Руссу // Материалы респ. конф. патологоанатомов Литовской ССР. Вопросы сердечно-сосудистой патологии и эндокринологии, Каунас, 4-5 окт., 1973 г. – Каунас, 1973. – С. 12-13.
89. **Анестиади, В. Х.** О структурно-функциональных изменениях миокарда человека при сердечной недостаточности / В. Х. Анестиади, С. П. Руссу // *Кардиология*. – 1973. – Т. 13, № 6. – С. 28-32.
90. **Анестиади, В. Х.** Структурно-функциональные сдвиги в миокарде при ишемической болезни сердца // Ишемическая болезнь сердца : 2-й Всесоюзный съезд кардиологов, 26-30 июня 1973 г. : тез. докл. – Москва, 1973. – Т. 1. – С. 52-53.

1974

91. **Anestiadi, V.** Dezvoltarea științei medicale în RSS Moldovenească // *Ocotirea sănătății*. – Nr. 2. – P. 8-12. – Cu caractere chirilice.
92. **Anestiadi, V.** Medicină / V. Anestiadi, E. Popușoi, G. Cernocanu // *Enciclopedia sovietică moldovenească* : în 8 vol. – Vol. 4. – Chișinău. – P. 275-276. – Cu caractere chirilice.
93. **Анестиади, В. Х.** Гистоэнзимология проводящей системы сердца / В. Х. Анестиади, В. М. Ватаман // *Кардиология*. – 1974. – Т. 14, № 8. – С. 100-104.
94. **Анестиади, В. Х.** О гистоэнзимологии артерий сердца / В. Х. Анестиади, И. М. Шептелич // Геронтология и гериатрия : ежегодник 1973 г. : Фармакотерапия заболеваний сердечно-сосудистой системы в пожилом и старческом возрасте. – Киев, 1974. – С. 16-17.
95. **Анестиади, В. Х.** Развитие медицинской науки в Молдавской ССР // *Здравоохранение*. – 1974. – № 2. – С. 8-12.

1975

96. **Анестиади, В. Х.** Функциональная морфология миокарда при сердечной недостаточности / В. Х. Анестиади, С. П. Руссу // *Кардиология*. – 1975. – № 10. – С. 30-33.
97. **Анестиади, В. Х.** Эластин артерий при атеросклерозе и гипертонической болезни / В. Х. Анестиади, Е. Г. Зота // *Архив патологии*. – 1975. – Т. 37, № 7. – С. 12-18.

1976

98. **Анестиади, В. Х.** Лизосомы миокарда человека при сердечной недостаточности / В. Х. Анестиади, С. П. Руссу, И. Т. Ципле // Структура и функция лизосом : тез. докл. Международный симп., Москва, 30 нояб. - 2 дек. 1976. – Москва, 1976. – С. 27-28.
99. **Анестиади, В. Х.** О динамике структурных изменений миокарда при ишемической болезни сердца / В. Х. Анестиади, И. Т. Ципле // Современные проблемы кардиологии (Артериальная гипертония, атеросклероз и ишемическая болезнь сердца, пороки сердца и недостаточность кровообращения) : материалы науч. конф., Тбилиси, 14-18 сент. 1976 г. – Тбилиси, 1976. – С. 179-181.
100. **Анестиади, В. Х.** Об иммуноморфологии и коагулологии атеросклероза артерий при старении // 3-й Всесоюзный съезд геронтологов и гериатров (Киев, 1-4 июня 1976 г.) : тез. и реф. докл. – Киев, 1976. – С. 43.
101. **Анестиади, В. Х.** Флюоресценция «интактного» миокарда человека при инфаркте / В. Х. Анестиади, И. Т. Ципле // Ультраструктура сердечно-сосудистой системы в норме и патологии : материалы симп. – Тбилиси, 1976. – С. 7-9.

1977

102. **Анестиади, В. Х.** О функциональной морфологии микроваскулярной системы головного мозга при атеросклерозе / В. Х. Анестиади, А. А. Карданюк // О проблемах микроциркуляции (функция и структура) : тез. 2-й Всесоюзной конф. – Москва, 1977. – С. 135-136.
103. **Анестиади, В. Х.** Эластика, эластин и ферменты артерий при атеросклерозе и гипертонической болезни / В. Х. Анестиади, Е. Г. Зота // 6-й Всесоюзный съезд патологоанатомов, 26-30 сент. 1977 г., Иваново : (тез. докл.) – Москва, 1977. – С. 73.

1978

104. **Анестиади, В. Х.** Флюоресценция миокарда человека вне зон инфаркта / В. Х. Анестиади, И. Т. Ципле // Ишемическая болезнь сердца, некоронарогенные поражения миокарда, актуальные проблемы кардиологии : 1-й съезд кардиологов Украинской ССР (18-20 окт. 1978) : тез. докл. – Киев, 1978. – С. 10.

1979

105. **Анестиади, В. Х.** Структурно-метаболические основы нарушений проводимости при остром инфаркте миокарда / В. Х. Анестиади, В. М. Ватаман // 3-й Всесоюзный съезд кардиологов. Организация борьбы с сердечно-сосудистыми заболеваниями в СССР. Сердечная недостаточность. Нарушения ритма сердца и проводимости : тез. докл., Москва, 1-4 окт. 1979 г. – Москва, 1979. – С. 283-284.

1980

106. **Анестиади, В. Х.** Атерогенез, старение и формирование окситалановых и элауниновых структур / В. Х. Анестиади, Е. Г. Зота // Старение и адаптация. Пленум правления Всесоюзного науч.-мед. о-ва геронтологов и гериатров : тез. и реф. докл. – Киев, 1980. – С. 6-7.

107. **Анестиади, В. Х.** Ультраструктурно-энзиматические сдвиги в миокарде человека при сердечной недостаточности / В. Х. Анестиади, Ю. С. Гузган // Ультраструктурные основы патологии сердца и сосудов : материалы 2-й конф. / Ин-т экспериментальной морфологии им. А. Н. Натишвили. – Тбилиси, 1980. – С. 5-6.

108. **Анестиади, В. Х.** Эластика коронарных артерий сердца при атеросклерозе / В. Х. Анестиади, В. Киктев // Актуальные вопросы кардиологии. – Цхалтубо, 1980. – С. 101-103.

1981

109. **Анестиади, В. Х.** Структурно-метаболические изменения в проводящей системе сердца при инфаркте миокарда / В. Х. Анестиади, В. М. Ватаману // Кардиология. – 1981. – № 5. – С. 17-21.

1982

110. **Анестиади, В. Х.** Новые концепции о сопряженности атеросклероза и возраста / В. Х. Анестиади, В. А. Нагорнев // 4-й Всесоюзный съезд геронтологов и гериатров (Кишинев, 14-17 сентября 1982 г.) : тез. и реф. докл. – Киев, 1982. – С. 15.

111. **Анестиади, В. Х.** Сахарный диабет и атеросклероз в аспекте геронтогенеза // 4-й Всесоюзный съезд геронтологов и гериатров (Кишинев, 14-17 сентября 1982 г.) : тез. и реф. докл. – Киев, 1982. – С. 14.

112. **Анестиади, В. Х.** Флюоресценция и гистоэнзимология проводящей системы сердца при внезапной коронарной смерти / В. Х. Анестиади, В. М. Ватаман // Тез. докл. 9-го Всемирного конгр. кардиологов. – Москва, 1982. – Т. 1.

1983

113. **Анестиади, В. Х.** Возрастные особенности динамики толерантности к физической нагрузке у больных инфарктом миокарда в процессе реабилитации // 1-й Съезд Белорусского Общества геронтологов и гериатров: тез. докл. – Минск, 1983. – С. 9.

114. **Анестиади, В. Х.** Иммуноморфология атеросклероза / В. Х. Анестиади, В. А. Нагорнев // 7-й Всесоюзный съезд патологоанатомов, Ташкент, 17-20 мая 1983 г. : тез. докл. – Ташкент, 1983. – С. 14-15.

1984

115. **Анестиади, В. Х.** О пато- и морфогенезе атеросклероза : (клинико-экспериментальные аспекты) / В. Х. Анестиади, В. А. Нагорнев // Архив патологии. – 1984. – Т. 46, № 3. – С. 10-18.

1986

116. **Анестиади, В. Х.** Неинвазивная оценка ангиопатологии с помощью цветной компьютерной термографии / В. Х. Анестиади, В. В. Анестиади // Новые методы диагностики и лечения, фундаментальные исследования в кардиологии, диспансеризации населения, профилактика артериальной гипертензии и ишемической болезни сердца в свете решений 27-го съезда КПСС : тез. докл. 6-го Всесоюзного съезда кардиологов. – Москва, 1986. – С. 52.

117. **Анестиади, В. Х.** Ультрагистохимия кардиомиоцитов при приобретенных митральных пороках сердца / В. Х. Анестиади, Ю. С. Гузган // Архив патологии. – 1986. – Т. 48, № 3. – С. 45-52.

1987

118. Анестиади, З. Г. Возрастные изменения метаболизма гормонов и их значение в диагностике и профилактике ранних стадий эндокринных нарушений / З. Г. Анестиади, **В. Х. Анестиади** // 15-й съезд Всесоюзного физиологического общества имени И. П. Павлова (Кишинев, 1987 г.) : тез. науч. сообщ. / редкол.: Н. П. Бехтерева, А. Н. Боргест [и др.]. – Ленинград : Наука, 1987. – Т. 2. – С. 502.

1988

119. **Анестиади, В. Х.** Иммуноморфология коронарного атеросклероза / В. Х. Анестиади, В. М. Савва // Общие закономерности морфогенеза и регенерации : сб. тр. – Тбилиси, 1988. – С. 33-36.
120. **Анестиади, В. Х.** Кардиомиоциты человека в экстремальных ситуациях : (ультрапатобиологические аспекты) / В. Х. Анестиади, Ю. С. Гузган // Новое в диагностике компенсаторных процессов и патологии сердечно-сосудистой системы : конф. Литовского респ. науч. о-ва патологоанатомов, Каунас, 24-25 нояб. 1988 г. – Каунас, 1988. – С. 7-8.
121. **Анестиади, В. Х.** Молекулярные и цито-физико-химические механизмы старения важнейших структурных элементов миокарда человека / В. Х. Анестиади, И. Т. Ципле, Ю. С. Гузган // 1-й съезд геронтологов и гериатров Украинской ССР, 4-6 окт. 1988 г., Днепропетровск : тез. и реф. докл. – Киев, 1988. – С. 8.
122. **Анестиади, В. Х.** Нарушения ритма сердца и проводимости при остром инфаркте миокарда / В. Х. Анестиади, В. М. Ватаман [и др.] // Новое в диагностике компенсаторных процессов и патологии сердечно-сосудистой системы : тез. и докл. конф. Литовского респ. Общества патологоанатомов. – Каунас, 1988. – С. 123-128.
123. **Анестиади, В. Х.** Неинвазивная компьютерная диагностика возрастной ангиопатологии / В. Х. Анестиади, В. В. Анестиади // 5-й Всесоюзный съезд геронтологов и гериатров, Тбилиси, 22-25 ноября 1988 г. : тез. и реф. докл. – Киев, 1988. – Ч. 1. – С. 29.
124. Гузган, Ю. С. Ультраструктура декомпенсированного миокарда человека в возрастном аспекте / Ю. С. Гузган, **В. Х. Анестиади** // 5-й Всесоюзный съезд геронтологов и гериатров, Тбилиси, 22-25 ноября 1988 г. : тез. и реф. докл. – Киев, 1988. – Ч. 1. – С. 179.
125. Ципле, И. Т. Флюоресценция миокарда человека при авансировании возраста, артериальной гипертензии и ИБС / И. Т. Ципле, **В. Х. Анестиади** // 5-й Всесоюзный съезд геронтологов и гериатров, Тбилиси, 22-25 ноября 1988 г. : тез. и реф. докл. – Киев, 1988. – Ч. 2. – С. 692.

1989

126. **Анестиади, В. Х.** Коронаросклероз в аспекте иммуноморфологии // Известия АН МССР. Биологические и химические науки. – 1989. – № 5. – С. 3-6.
127. Эшкенази, А. Хронические пневмопатии : (иммуноморфологические аспекты) / А. Эшкенази, **В. Х. Анестиади** // 8-й Всесоюзный съезд патологоанатомов, Тбилиси, 17-20 окт. 1989 г. : тез. докл. – Москва, 1989. – С. 138-139.

1990

128. **Анестиади, В. Х.** Контрактивные элементы поврежденного миокарда человека / В. Х. Анестиади, Ю. С. Гузган, И. Т. Ципле // Электронная микроскопия и современная технология : 4-я респ. конф. по электронной микроскопии : сб. тез. – Кишинев, 1990. – С. 132.
129. **Анестиади, В. Х.** Патобиология кардиомиоцитов человека в экстремальных ситуациях / В. Х. Анестиади, Ю. С. Гузган // VII Всесоюзная конференция по экологической физиологии: тез. докл. – Ашхабад, 1989. – С. 27.
130. **Анестиади, В. Х.** Современные аспекты пато- и морфогенеза атеросклероза // Известия АН МССР. Биологические и химические науки. – 1990. – № 6. – С. 3-7.
131. Гладких, С. П. Начинающийся атеросклероз и лигандная патология / С. П. Гладких, В. В. Ремиш, **В. Х. Анестиади** // Известия АН МССР. Биологические и химические науки. – 1990. – № 1. – С. 44-51.

1991

132. **Анестиади, В. Х.** Об экологическом патоморфозе атерогенеза // Продолжительность жизни : механизмы, прогнозы, пути увеличения : тез. докл. Всесоюзной конф. – Киев, 1991. – С. 3-4.

1992

133. **Anestiadi, V.** Patomorfoza ecologică a aterogenezei // Ecologia și protecția mediului înconjurător în Republica Moldova : tezele conf. șt.-pract., iun. 1992. – Chișinău, 1992. – P. 17-18.
134. **Анестиади, В. Х.** Об экологическом патоморфозе атерогенеза // Buletinul Academiei de Științe a Republicii Moldova. Științe biologice și chimice. – 1992. - Nr. 5. – P. 4-6.

1993

135. **Anestiadi, V.** Ateroscleroza incipientă / V. Anestiade, Ie. Zota // Materialele congresului societăților medico-biologice (fiziologilor, patofiziologilor, biochimistilor, farmacologilor, morfologilor și igieniștilor) din Moldova (24-25 iun. 1993) = Материалы съезда медико-биологических обществ (физиологов, патофизиологов, биохимиков, фармакологов и гигиенистов) Молдовы (24-25 июня 1993 г.). – Chișinău, 1993. – P. 179.
136. **Anestiadi, V.** Ateroscleroza și fenomenul INJURY // Materialele congresului societăților medico-biologice (fiziologilor, patofiziologilor, biochimistilor, farmacologilor, morfologilor și igieniștilor) din Moldova (24-25 iun. 1993) = Материалы съезда медико-биологических обществ (физиологов, патофизиологов, биохимиков, фармакологов и гигиенистов) Молдовы (24-25 июня 1993 г.). – Chișinău, 1993. – P. 177-178.

137. **Anestiadi, V.** Morfopatologia în Republica Moldova : realizări și perspective / V. Anestiade, Ie. Zota, V. Vatamanu // Materialele congresului societăților medico-biologice (fiziologilor, patofiziologilor, biochimistilor, farmacologilor, morfologilor și igienistilor) din Moldova (24-25 iun. 1993) = Материалы съезда медико-биологических обществ (физиологов, патофизиологов, биохимиков, фармакологов и гигиенистов) Молдовы (24-25 июня 1993 г.). – Chișinău, 1993. – P. 172-175.
138. **Anestiadi, V.** Patomorfoza aterogenezei // Moldova : deschideri științifice și culturale spre Vest : rezumate ale Congresului 18 al Academiei Româno-Americane de Științe și Arte, 13-16 iul. 1993. – Chișinău, 1993. – Vol. 4. – P. 10.
139. **Анестиади, В. Х.** Памяти профессора Григория Семеновича Степанова (1929-1993) / В. Х. Анестиади, Ф. Фурдуй, З. Анестиади // Buletinul Academiei de Științe a Republicii Moldova. Științe biologice și chimice. – 1993. – Nr. 6. – P. 64-65.

1998

140. **Анестиади, В. Х.** Ультроструктурная морфология эндотелия в динамике формирования атеросклеротических поражений артерий / **В. Х. Анестиади**, В. Нагорнев, Е. Зота // Conf. a 6-a rep. de microscopie electronică : rez. lucrărilor, Chișinău, 7-8 oct. 1998. – Chișinău, 1998. – P. 47-51.

2000

141. **Anestiadi, V.** Autoimmunoinflammation, synergistic phenomenon, aging and atherosclerosis // Analele științifice ale Universității Libere Internaționale din Moldova. – Chișinău, 2000. – Vol. 3 : Medicina. – P. 6-9.

2002

142. Furdui, T. A parcurge calea spre genetica contemporană e posibil numai grație unei munci perseverente și erudiții vaste (membrul corespondent Anatol Jacota la 60 ani) : Personalități în domeniul științei biologice, chimice și agricole / T. Furdui, **V. Anestiade**, S. Toma [et al.] // Buletinul Academiei de Științe a Republicii Moldova. Științe biologice, chimice și agricole. – 2002. – Nr. 4. – P. 132-169.
143. Фурдуй, Ф. И. Один из столпов современной педиатрии (80 лет со дня рождения профессора В. А. Еренкова) : Personalități în domeniul științei biologice, chimice și agricole / Ф. И. Фурдуй, **В. Х. Анестиади**, И. И. Абабий [и др.] // Buletinul Academiei de Științe a Republicii Moldova. Științe biologice, chimice și agricole. – 2002. – Nr. 4. – P. 132-169.

2004

144. **Anestiadi, V.** Actualități în fiziopatologia osteoporozei. Rolul determinismului genetic / V. Anestiade, Em. Galatescu // Curier medical. – 2004. – Nr. 2. – P. 49-53.
145. **Anestiadi, V.** *Mens sana in corpore sano* // Revista de sănătate mintală. – 2004. – Nr. 1. – P. 12-13.

2005

146. **Anestiadi, V.** Autoimmunoinflammation, synergistic phenomenon, aging and atherosclerosis // Современные проблемы физиологии и санокреатологии. – Кишинев, 2005. – С. 61-66.

147. Unele aspecte în patogenia aterosclerozei / **Vasile Anestiadi**, Ieremia Zota, Stanislav Groppa [et al.] // Buletinul Academiei de Științe a Moldovei. Științe medicale. – 2005. – Nr. 2. – P. 37-43.

2006

148. **Anestiadi, V.** Autoimmunoinflammation, synergistic phenomenon, aging and atherosclerosis // Buletinul Academiei de Științe a Moldovei. Științe medicale. – 2006. – Nr. 1. – P. 25-29.

2007

149. **Anestiadi, V.** Vladimir Remiș – lider în profesie, în știință // Vladimir Remiș : biobibliografie / alcăt.: L. Corghenci. – Chișinău : ULIM, 2007. – P. 7-8.
150. Importanța plexului venos esofagian în tratamentul patogenetic al varicelor esofagiene / Gheorghe Ghidirim, **Vasile Anestiadi**, Igor Mișin [et al.] // Buletinul Academiei de Științe a Moldovei. Științe medicale. – 2007. – Nr. 1. – P. 34-40.

2008

151. **Anestiadi, V.** Aging, Atherosclerosis, Autoimmunoinflammation and Synergistic Phenomenon // Curierul medical. – 2008. – Nr. 3. – P. 153-155.
152. Pathomorphology of esophageal varices / Gheorghe Ghidirim, **Vasile Anestiadi**, Igor Mishin, Gheorghe Zastavnitchi // Archives of the Balkan Medical Union. – 2008. – Vol. 43, no 3, Supl. (Vol. 2 - Summaries). – P. 14.

2010

153. Imagistica oncologică. Considerațiuni generale / Vasile Bairac, **Vasile Anestiade**, Ludmila Chistruga, V. Fedaș, E. Galetescu // Buletinul Academiei de Științe a Moldovei. Științe medicale. – 2010. – Nr. 4. – P. 285-291.

2014

154. Immunoexpression of mast cells and macrophages in angiogenesis of atherosclerotic plaques in patients with metabolic syndrome / V. Nagornev, A. Munteanu, M. Raica, Ie. Zota, **V. Anestiadi** // Buletinul Academiei de Științe a Moldovei. Științe medicale. – 2014. – Nr. 1(42). – P. 267-277.

2019

155. Incidența factorilor de risc cardiovascular la pacienții cu afectare aterosclerotică concomitentă a arterelor coronare și carotide / Eleonora Vataman, **Vasile Anestiadi**, Eugeniu Calenici, Ala Grosu // Buletinul Academiei de Științe a Moldovei. Științe medicale. – 2019. – Nr. 1 (61). – P. 161-165.

2010

156. **Anestiadi, V.** Ieremia Zota - 70 de ani // Curierul medical. – 2010. – Nr. 2. – P. 76-77.
157. **Anestiadi, V.** Sergiu Russu : 70 de ani // Curierul medical. – 2010. – Nr. 5. – P. 91.

2011

158. **Anestiadi, V.** Ilie Țiple la 60 de ani: [aniversare] // Curierul medical. – 2011. – Nr. 5. – P. 70.

**Teze de doctor și doctor habilitat în științe medicale
susținute sub conducerea academicianului Vasile Anestiadi**

1965

159. Банару, А. Н. Об инфаркте миокарда: (гистохимическое и люминисцентно-микроскопическое исследование): дис. на соиск. ученой степ. канд. мед. наук / А. Н. Банару; науч. рук.: **В. Х. Анестиади**; Кишиневский Государственный Медицинский Институт. – Кишинев, 1965. – 214 с.
160. Зота, Е. Г. Эластика артерий при атеросклерозе: (исследование с помощью ультрафиолетового фотографирования, люминесцентного, гистохимического и иммуногистохимического анализа): дис. на соиск. ученой степ. канд. мед. наук / Е. Г. Зота; науч. рук.: **В. Х. Анестиади**; Кишиневский Государственный Медицинский Институт. – Кишинев, 1965. – 152 с.
161. Крылов, А. П. Морфологические изменения в головном мозгу при первичном туберкулезе : дис. на соиск. ученой степ. канд. мед. наук / А. П. Крылов; науч. рук.: В. И. Пузик, **В. Х. Анестиади**; Кишиневский Государственный Медицинский Институт; Институт Туберкулеза Министерства Здравоохранения СССР. – Кишинев; Москва, 1965. – 269 с.
162. Лазарев, И. М. К морфологической и гистохимической характеристике зоба: дис. на соиск. ученой степ. канд. мед. наук / И. М. Лазарев; науч. рук.: **В. Х. Анестиади**; Кишиневский Государственный Медицинский Институт; Республиканская клиническая больница. – Кишинев, 1965. – 244 с.
163. Чернокану, Г. И. Гистохимическая и люминесцентно-микроскопическая характеристика щитовидной железы при атеросклерозе: дис. на соиск. ученой степ. канд. мед. наук / Г. И. Чернокану; науч. рук.: **В. Х. Анестиади**; Кишиневский Государственный Медицинский Институт. – Кишинев, 1965. – 293 с.

1967

164. Бабюк, К. И. О патоморфологии и клинике хронического холецистита при лечении неомицином и олететрином: (экспериментально-морфологическое и клиническое исследование): дис. на соиск. ученой степ. канд. мед. наук / К. И. Бабюк; науч. рук.: М. А. Полюхов, **В. Х. Анестиади**; Кишиневский Государственный Медицинский Институт. – Кишинев, 1967. – 346 с.
165. Корлацан, В. В. К морфологии предрака и рака молочной железы: флуоресцентно-микроскопическое и гистохимическое исследование): дис. на соиск. ученой степ. канд. мед. наук / В. В. Корлацан; науч. рук.: **В. Х. Анестиади**, И. А. Яковлева; Кишиневский Государственный Медицинский Институт. – Кишинев, 1967. – 183 с.
166. Руссу, С. П. К характеристике некоторых гидролитических ферментов при атеросклерозе артерий : дис. на соиск. ученой степ. канд. мед. наук / С. П. Руссу; науч. рук.: **В. Х. Анестиади**; Кишиневский Государственный Медицинский Институт. – Кишинев, 1967. – 228 с.
167. Сырбу, С. В. Возрастные особенности пульпы и течение пульпита молочных зубов: (клинико-морфологическое и экспериментальное исследование): дис. на соиск. ученой степ. канд. мед. наук / С. В. Сырбу; науч. рук.: И. О. Новик, **В. Х. Анестиади**; Кишиневский Государственный Медицинский Институт. – Кишинев, 1967. – 291 с.

168. Хайдарлы, И. Н. Гистохимическая и люминесцентно-микроскопическая характеристика соединительной ткани легких при туберкулезе : дис. на соиск. ученой степ. канд. мед. наук / И. Н. Хайдарлы ; науч. рук.: **В. Х. Анестиади**, В. И. Пузик ; Кишиневский Государственный Медицинский Институт. – Кишинев, 1967. – 349 с.

1968

169. Кукутэ, Б. Г. Дисплазии и рак in situ шейки матки : (флуоресцентно-микроскопическое и гистохимическое исследование) : дис. на соиск. ученой степ. канд. мед. наук / Б. Г. Кукутэ ; науч. рук.: **В. Х. Анестиади**, И. А. Яковлева ; Кишиневский Государственный Медицинский Институт ; Молдавский научно-исследовательский институт онкологии. – Кишинев, 1968. – 218 с.

1970

170. Герман, Диомид Григорьевич. Ишемические нарушения спинального кровообращения : (клинико-патоморфологическое исследование) : дис. на соиск. ученой степ. д-ра мед. наук / Д. Г. Герман ; науч. конс.: Б. И. Шарапов, **В. Х. Анестиади** ; Кишиневский Государственный Медицинский Институт. – Кишинев, 1970. – 477 с.

1971

171. Годорожа, Павел Дмитриевич. О клинико-экспериментальной характеристике и лечении карцином челюстно-лицевой локализации: (экспериментальное, клиническое и морфологическое исследование) : дис. на соиск. ученой степ. канд. мед. наук / П. Д. Годорожа; науч. рук.: **В. Х. Анестиади**, А. Э. Гуцан; Кишиневский Государственный Медицинский Институт. – Кишинев, 1971. – 328 с.
172. Касиян, М. В. Ретикулярная формация продолговатого мозга в остром периоде мозговых инсультов : (клинико-патоморфологическое исследование) : дис. на соиск. ученой степ. канд. мед. наук / М. В. Касиян ; науч. рук.: Б. И. Шарапов, **В. Х. Анестиади** ; Кишиневский Государственный Медицинский Институт. – Кишинев, 1971. – 230 с.
173. Фуйор, И. Ф. Характеристика некоторых аминокислот стенки аорты при атеросклерозе: (гистохимическое, люминесцентно-микроскопическое и биохимическое исследования): дис. на соиск. ученой степ. канд. мед. наук / И. Ф. Фуйор; науч. рук.: **В. Х. Анестиади**; Кишиневский Государственный Медицинский Институт. – Кишинев, 1971. – 157 с.

1972

174. Головин, Валентин Михайлович. Гипоталамо-гипофизарная и надпочечниковая система при остром лейкозе : (морфология и патогенез) : дис. на соиск. ученой степ. д-ра мед. наук / В. М. Головин ; науч. конс.: **В. Х. Анестиади** ; Кишиневский Государственный Медицинский Институт. – Кишинев, 1972. – 321 с.
175. Опря, А. К. Система микроциркуляции при облитерирующих заболеваниях сосудов нижних конечностей : (клинико-морфологическое и экспериментальное исследование) : дис. на соиск. ученой степ. канд. мед. наук / А. К. Опря ; науч. рук.: П. Ф. Бытка, **В. Х. Анестиади** ; Кишиневский Государственный Медицинский Институт. – Кишинев, 1972. – 190 с.

1973

176. Руссу, В. Г. К характеристике ультраструктуры ревматической гранулемы: дис. на соиск. ученой степ. канд. мед. наук / В. Г. Руссу; науч. рук.: **В. Х. Анестиади**; Кишиневский Государственный Медицинский Институт. – Кишинев, 1973. – 146 с.

2005

177. Remiș, Vladimir. Alterarea componentelor principali stromali ai biostructurilor organismului și corijarea lor farmacologică: autoref. al tezei de doctor habilitat în farmacie / V. Remiș; cons. șt.: **V. Anestiadi**, S. Gladkih; Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie "Nicolae Testemițanu". – Chișinău, 2005. – 31 p.
178. Ремиш, Владимир Васильевич. Повреждение основных компонентов стромальных биоструктур организма и его фармакологическая коррекция : дис. на соиск. ученой степ. д-ра хабилитат фармацевтических наук / В. В. Ремиш ; науч. конс.: **В. Х. Анестиади**, С. П. Гладких ; Академия Наук Республики Молдова, Научный центр патобиологии и патологии. – Кишинев, 2005. – 225 с.

Lucrări științifice realizate sub redacția academicianului Vasile Anestiadi

1961

179. Республиканская клиническая больница : Сборник научных работ / ред. кол.: **В. Х. Анестиаде**, Н. Х. Анестиаде, Д. Бытченко [и др.]. – Кишинев : Карта молдовеняскэ, 1961. – Т. 3. – 237 с.

1964

180. Кишиневский медицинский институт : Сборник научных работ кафедры оториноларингологии и Молдавского науч. ЛОР общества / редкол.: Н. А. Тесемицану (отв. ред.), **В. Х. Анестиади**, Д. А. Бытченко [и др.]. – Кишинев : Карта Молдовеняскэ, 1964. – Вып. 1. – 130 с.
181. Проблемы сердечно-сосудистой патологии и онкологии : труды 1-й респ. науч. конф. патологоанатомов Молдавии и каф. патологической анатомии Кишиневского гос. мед. ин-та / редкол. **В. Х. Анестиади**, А. Н. Банару, В. М. Головин [и др.]. – Кишинев : Карта Молдовеняскэ, 1964. – 248 с.

1966

182. Конференция молодых ученых Молдавии (секция физиологии и медицины) : материалы 4-й конф., сент. 1964 / ред. кол.: А. А. Зубков (гл. ред.), **В. Х. Анестиади**, С. А. Кузнецов [и др.]. – Кишинев, 1966. – 376 с.

1974

183. Большая медицинская энциклопедия / гл. ред.: Б. В. Петровский ; ред. разд. 34. Патологическая анатомия / М. С. Абдуллаходжаева, М. И. Авдеев, В. Х. Анестиади [и др.]. Изд. 3-е. Т. 1-30. – Москва : Сов. Энциклопедия, 1974. – Т. 1. А-Антибиоз. XVI. – 576 с.

1984

184. Enciclopedie medicală populară / red. șef: A. Timuș ; colegiu de red.: **V. Anestiadi** [et al.]. – Chișinău: Enciclopedia Sovietică Moldovenească, 1984. – 652 p. – Cu caractere chirilice.

1990

185. Фурдуй, Ф. И. Стресс и здоровье / Ф. И. Фурдуй ; отв. ред. **В. Х. Анестиади**. – Кишинев : Штиинца, 1990. – 239 с.

1997

186. Conferința științifico-didactică anuală : rez. comunicărilor, 18-20 mart. 1997 / Universitatea Liberă Internațională din Moldova ; dir. publ.: Andrei Galben, col. de red.: **Vasile Anestiadi**, Valeriu Cenușă, Victor Remizov [et al.]. – Chișinău : ULIM, 1997. – 357 p.

2004

187. Zota, Ieremia. General morphopathology : a compendium and atlas / I. Zota, E. J. Burkes, V. Vataman ; red.-chief: **V. Anestiade** ; State Medical and Pharmaceutical University "Nicolae Testemitanu". – 2nd ed. – Chisinau : Medicina, 2004. – 276 p.

2010

188. Zota, Ieremia. Morfopatologie generală / Ie. Zota, V. Vataman ; sub red.: **V. Anestiadi** ; Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie "Nicolae Testemitanu". – Chișinău : Medicina, 2010. – 244 p.

2014

189. Zota, Ieremia. General morphopathology / Ie. Zota, V. Vataman ; scientific adviser: **V. Anestiade** ; engl. version: M. Parnov ; State University of Medicine and Pharmacy "Nicolae Testemitanu". – 3rd ed. – Chisinau : Lumina : Medicina, 2014. – 236 p.

Articole în presă

1968

190. **Anestiadi, V.** *Mens sana in corpore sano* (minte sănătoasă într-un corp sănătos) : [Despre lucrătorii științifici Ie. Zota, A. Banaru, S. Rusu] // Chișinău. Gazeta de seară. – 1968. – 31 dec. – Cu caractere chirilice.
191. **Анестиади, В. Х.** *Mens sana in corpore sano* (здоровый дух в здоровом теле) : [о научных сотрудиках Е. Зота, А. Банару, С. Русу] // Вечерний Кишинев. – 1968. – 31 дек.

1973

192. **Анестиади, В. Х.** По законам высшего гуманизма. День медицинского работника // Советская Молдавия. – 1973. – 17 июня.

1975

193. **Anestiadi, V.** A educa oameni cu convingeri. Chișinău. Raionul Frunze : etapele creșterii : [conferință de partid al comuniștilor raionul Frunze al capitalei]. – Chișinău. Gazeta de seară. – 1975. – 19 dec. – Cu caractere chirilice.

1992

194. **Anestiadi, V.** Povara studentului și a profesorului: (reforma școlilor superioare) // Moldova Suverană. – 1992. – 3 iun.

1993

195. **Anestiadi, V.** Senescenta: aspect modern: Bătrânețea în viziunea savanților // Moldova Suverană. – 1993. – 9 sept.

1994

196. **Anestiadi, V.** Parlamentul întreabă, academicienii răspund : [Referitor la glotonimul "Limba moldovenească"] / V. Anestiade, V. Moscalenco // Literatura și arta. – 1994. – 11 aug. – P. 1-2.
197. **Anestiadi, V.** Politologie-grafomanie: [Referitor la situația social-politică în Republica Moldova] // Literatura și arta. – 1994. – 1 dec. – P. 2.

1995

198. **Anestiadi, V.** Limba. Știința. Conjunctura // Literatura și arta. – 1995. – 20 apr. – P. 2.
199. **Anestiadi, V.** Sunt necesare intervenții esențiale, restructurări profunde (în învățământul universitar medical) // Săptămâna. – 1995. – 17 febr. – P. 4.

1996

200. Vieru, Gr. Boris Matienko - veritabil academician : la 65 de ani ai biologului / Gr. Vieru, M. Cimpoi, **V. Anestiade** [et al.] // Literatura și arta. – 1996. – 5 sept. – P. 7.

1997

201. **Anestiadi, V.** Academia [de Științe din Moldova] // Literatura și arta. – 1997. – 8 ian. – P. 3.

1998

202. **Anestiadi, V.** Academia [situație curentă și perspective în activitatea Academiei de Științe din Moldova] // Literatura și arta. – 1998. – 8 ian. – P. 3.
203. **Anestiadi, V.** "Academicianomania" distruge Academia // Flux. – 1998. – 7 aug. – P. 8.
204. **Anestiadi, V.** Dilema Academiei [de Științe din Moldova] // Libertatea. – 1998. – 28 ian. – P. 4.
205. **Anestiadi, V.** Pledoariile apostolicești ale lui Druță servesc jocul diabolic al celor care stau în spatele lui / Vasile Anestiade, Mihai Cimpoi, Dumitru Matcovschi [et al.] // Flux. – 1998. – 27 oct. – P. 4.
206. Șişcanu, Gh. Calul troian în Academie [problemele Academiei de Științe a Moldovei] / Gh. Șişcanu, S. Berejan, **V. Anestiade** // Moldova Suverană. – 1998. – 10 dec. – P. 25.

1999

207. **Anestiadi, V.** Parastasul Științei : [realizări și neajunsuri la Academia de Științe] // Flux: ed. de vineri. – 1999. – 17 dec. – P. 7.

208. Furdui, T. Numele academicianului Boris Matienko este măsura faptelor sale: [teoretician în domeniul biologiei contemporane] / T. Furdui, **V. Anestiade**, S. Toma // Literatura și arta. – 1999. – 29 iul. – P. 6-7.

2000

209. **Anestiadi, V.** Cum am devenit elevul medicului personal al lui Stalin // Flux: ed. de vineri. – 2000. – 3 mart. – P. 8.
210. **Anestiadi, V.** Spiritul autentic : [Zece ani de la fondarea Institutului Național de Farmacie] // Moldova Suverană. – 2000. – 16 dec. – P. 3.

2001

211. **Anestiadi, V.** Vreți să fim salvați? Vreți să trăim ca în Europa? Votați Echipa Sturza!: [reflecții electorale] // Tineretul Moldovei. – 2001. – 23 febr. – P. 6.
212. Furdui, T. Anatol Jacotă: [60 de ani de la naștere] / T. Furdui, **V. Anestiade**, S. Toma [et al.] // Moldova Suverană. – 2001. – 23 iun. – P. 5.
213. Furdui, T. Calea spre știință este plină de obstacole și poate fi parcursă numai de cei cu spirit înalt și voință fermă : [prof. univ., medicul acupunctur Victor Lăcustă la 50 de ani de la naștere] / T. Furdui, **V. Anestiade**, I. Ababii // Moldova Suverană. – 2001. – 30 mai. – P. 5.

2002

214. Furdui, T. Lumina triumfătoare a unui destin : savantul Dumitru Batâr la 75 de ani / T. Furdui, **V. Anestiade**, Al. Ciubotaru // Moldova Suverană. – 2002. – 28 mart. – P. 4.

2003

215. Galeria rectorilor USMF punctată de academicianul **V. Anestiade** // Moldova Suverană. – 2003. – 30 apr. – P. 5.

2004

216. **Anestiadi, V.** Academia riscă să devină o fantomă, un SRL // Timpul. – 2004. – 30 ian. – P. 19.
217. **Anestiadi, V.** Academia și kakistocrația : [Academia de Științe a Moldovei – Institutul Democratic] // Democrația. – 2004. – 3 febr. – P. 2.

2009

218. **Anestiadi, V.** Dar de la Dumnezeu : [acad. Gheorghe Palade la 80 de ani] // Literatura și arta. – 2009. – 7 mai. – P. 7.
219. **Anestiadi, V.** Kakistocrația moldoveană și nevoia de schimbare : [aspecte social-politice] // Săptămâna. – 2009. – 24 iul. – P. 8.

2010

220. **Anestiadi, V.** Longevity : [aspecte gerontologice] // Săptămâna. – 2010. – 23 apr. – P. 4.

221. **Anestiadi, V.** Longevity - vitalitate-creativitate : [biogerontologia în sec. XXI] // Săptămâna. – 2010. – 7 mai. – P. 13.

222. **Anestiadi, V.** Opinia grupului de lucru al AȘM și directorilor organizațiilor din sfera științei și inovării pe marginea proiectului „Codului Educației”/ Teodor Furdui, **Vasile Anestiade**, Mihai Dolgan [et al.] // Timpul de dimineață. – 2010. – 1 iun. – P. 13.

2011

223. **Anestiadi, V.** La o aniversare: [omagiu pentru Ilie Țiple, fondatorul Centrului de Patologie al CNSP Medicină de Urgență] // Timpul de dimineață. – 2011. – 23 sept. – P. 26.

224. **Anestiadi, V.** Longevity!: 10 ani de nota zece // Timpul de dimineață. – 2011. – 9 sept. – P. 6.

Interviuri

1985

225. **Anestiadi, V.** Chiar dacă nu este un jubileu de aur: [dialog cu **V. C. Anestiade**, rector al Inst. de Stat de Medicină din Chișinău] / consemnare: I. Anton // Literatura și arta. – 1985. – 17 oct. – Cu caractere chirilice.

1995

226. Laureați ai “Literatura și Arta”- 94 : [interviu cu oameni de cultură și știință : Vieru Gr., **Anestiade V.**, Moscalenco V. et al.] // Literatura și arta. – 1995. – 1 ian. – P. 2.

1996

227. **Anestiadi, V.** Labirinturi basarabene [Interviu realizat de Gh. Budeanu] // Basarabia. – 1996. – Nr. 9/10. – P. 117-135.

1997

228. **Anestiadi, V.** Adepții primitivizmului suveran nu au nevoie, nici de știință, nici de cultură : [interviu cu academicianul **Vasile Anestiade**] / consemnare: Gheorghe Budeanu // Flux. – 1997. – 11 iul. – P. 6.

229. **Anestiadi, V.** „E un sacrilegiu să te consideri un bun profesionist și să accepți a te supune orbește conjuncturilor și inerției”: [interviu cu academicianul Vasile Anestiade] / interviu realizat de Vitalie Ciobanu // Contrafort. – 1997. – Febr. - Mart. (nr. 2/3). – P. 10-11.

2002

230. **Anestiadi, V.** „Sînt liberal prin ereditate”: [interviu cu academicianul Vasile Anestiade] / pentru conformitate : Veronica Gorincioi // Democrația. – 2002. – 26 mart. – P. 5.

231. **Anestiadi, V.** Speranțe pentru oamenii de vîrsta a treia: [gerontologia]: [interviu cu academicianul V. Anestiade] / interviu realizat de Veronica Gorincioi // Democrația. – 2002. – 10 dec. – P. 10.

2003

232. **Anestiadi, V.** Eu cred în valorile universale, nu în apartenența ideologică”. [Interv. V. Ciobanu] // Curier medical. – 2003. – Nr. 2. – P. 54-58.

2004

233. Academicianul **Vasile Anestiadi**: „Eu cred în afirmarea valorii, în ciuda tuturor obstacolelor ridicate în calea ei de complotul mediocrităților” : interviu cu prof. univ. **V. Anestiadi** / realizat de V. Ciobanu // Curier medical. – 1998. - Nr. 4. – P. 7-9; Stomatologia în Moldova. – 2004. – Nr. 3. – P. 11-12.

2007

234. **Anestiadi, V.** Reconfirmarea meritelor unui savant moldovean: [pe marginea participării la lucrările celui de-al XXI Congres European de Patologie, Istanbul, Turcia: interviu cu V. Anestiade, dir. Centru Științific de Patobiologie și Patologie al Academiei de Științe a Moldovei] / a dialogat: Tatiana Rotaru // Moldova Suverană. – 2007. – 21 sept.
235. **Anestiadi, V.** Valori perene pentru o țară tânără : [despre activitatea șt. a dir. Centrului de patobiologie și patologie al Academiei de Științe a Moldovei Vasile Anestiade, interviu cu academicianul] / interlocutor: Tatiana Rotaru // Săptămâna. – 2007. – 4 mai. – P. 5, 10.

2008

236. **Anestiadi, V.** Academicianul Gheorghe Duca a demonstrat un excelent har managerial: [Forul academic suprem: încotro?] / interviu realizat de Luminița Dumbrăveanu // Jurnal de Chișinău. – 2008. – 15 febr. – P. 10.
237. **Anestiadi, V.** Despre sentimentul împlinirii; Despre vârstă ca despre o etapă existențială; Despre „rugina vieții”; Despre discreditarea științei; Despre conferirea de grade științifice; Despre discipoli și Cenușăreasă; Despre Moldova ca țară; Despre sistemul defectuos de gestionare a țării; Despre recunoștință, frați și surori; Despre instinctul demnității autohtone; Despre creștinism, genealogie și înțelepciunea greacă; Despre religie și despre știință; Despre medicină ca despre artă: [după rev. „Contrafort” apr. 2003] // Săptămâna. – 2008. – 26 sept. – P. 8-9.
238. **Anestiadi, V.** “Rolul principal al Academiei noastre a fost și este de a promova Adevărul”: [Forul academic suprem : încotro?] / interviu realizat de Luminița Dumbrăveanu // Jurnal de Chișinău. – 2008. – 15 febr. – P. 10.

2009

239. **Anestiadi, V.** Onoarea de a-ți apăra numele : [interviu cu academicianul V. Anestiade / interviu realizat de Vitalie Ciobanu // Contrafort. – 2009. – Nr. 1/2. – P. 8-9.

Gânduri, reflecții, opinii ...

„[...] Nu am uitat nici de tradițiile bisericești ale strămoșilor mei. Pe când eram rector al Universității de Medicină, am mobilizat studenții și am salvat Mănăstirea Hâncu, aflată la vreo 50 km de Chișinău. Noi am reinstaurat, pe timpul lui Gorbaciov, crucile pe cupolele mănăstirii.

[...] Medicii noștri sunt specialiști mai buni ca cei din Apus. Dacă ei ar dispune și de aparate moderne, ar face minuni.

[...] Dar nu trebuie să disperăm, ci să colaborăm concret și intens cu frații noștri de peste Prut. Medicina română e una dintre cele mai bune în Europa.

[...] Dacă nu vor fi luate măsurile urgente, apare pericolul dispariției unui popor întreg. A mai fost sărăcie, au mai fost ani secetoși, a mai fost și foame organizată de venetici, dar ce se întâmplă acum, nimeni nu mai poate înțelege.”

(Flux. – 1997. – 11 iulie. – P. 6)

„Cred că nu numai limba, dar și știința națională se află într-un grav pericol. De aceea întregul potențial creativ-științific, trebuie să fie integrat într-o instituție nonguvernamentală foarte competentă, o instituție sacrificată autonomă, care să concentreze personalitățile noastre și să devină Templul întregii spiritualități autohtone numită Academia Moldovei.”

(Basarabia. – 1996. – Nr. 9-10. – P. 132)

Personalia

1965

240. Batalova, E. Frații Anestiade [N. Anestiade, **V. Anestiade**] / E. Batalova, M. Lutic // Cultura. – 1965. – 31 iulie. - Cu caractere chirilice.

1967

241. Dinastia de medici : [Familia **Anestiade** din s. Sărătenii-Vechi, raionul Telenești] // Moldova socialistă. – 1967. – 28 mai. - Cu caractere chirilice.
242. Lutic, M. Frații **Anestiadi** [Medici din Moldova] // Zorile Bucovinei. – 1967. – 22 sept. - Cu caractere chirilice.

1969

243. Из поездки в Будапешт: [о **В. Х. Анестиади**] // Советская Молдавия. – 1969. – 25 ноября.
244. Признание успехов молдавских патологоанатомов [о **В. Х. Анестиади**] // Советская Молдавия. – 1969. – 24 мая.

1970

245. Popușoi, E. **Anestiadi Vasiliu Cristoforovici** // Enciclopedia Sovietică Moldovenească. – Chișinău, 1970. – Vol. 1. – P. 159. - Cu caractere chirilice.

1972

246. Баталова, Е. Труд ради жизни: [о ректоре мед. института **В. Х. Анестиади**] // Вечерний Кишинев. – 1972. – 29 августа.

1974

247. Orlov, N. Profesorul **V. H. Anestiadi** și ucenicii lui // Moldova Socialistă. – 1974. – 11 iulie. - Cu caractere chirilice.
248. Успенский, Е. В борьбе с «болезнью века»: [о науч. работе **В. Х. Анестиади**, Е. Г. Зота, С. П. Руссу] // Советская Молдавия. – 1974. – 17 августа.

1976

249. Belenchii, B. Atacând înălțimea sa... [Despre **V. C. Anestiadi**] // Cultura. – 1976. – 11 sept. – P. 11. - Cu caractere chirilice.
250. Мухин, Е. В интересах науки и практики: [о работе молдавских медиков под руководством проф. **В. Х. Анестиади**] // Советская Молдавия. – 1976. – 27 июля.

1977

251. Беленький, Б. Выбор цели: **Василий Анестиади**, Лауреат Государственной Премии Молдавии // Советская Молдавия. – 1977. – 6 декабря.
252. О присуждении Государственной Премии Молдавской ССР в области науки и техники **В. Х. Анестиади**, Е. Г. Зоты, С. П. Руссу: Постановление ЦК КПМ и Совета Министров МССР // Советская Молдавия. – 1977. – 5 ноября.

1981

253. Botnarenco, V. O strânsă legătură cu viața : [despre **Anestiade V. C.**] // Chișinău. Gazeta de seară. – 1981, 21 sept. - Cu caractere chirilice.

1982

254. Беленький, Б. Выбор цели : [о **В. Х. Анестиади**] // Советская Молдавия. – 1982. – 6 июля.
255. Маликова, В. Профессия – делать добро: [о **В. Х. Анестиади**] // Советская Молдавия. – 1982. – 6 июля.
256. Попушой, Е. **Анестиади Василий Христофорович** // Советская Молдавия: Краткая энциклопедия. – Кишинэу, 1982. – С. 19.

1984

257. **Анестиади, Василий Христофорович** // Биологи : Биографический справочник. – Киев. – 1984. – С. 21.
258. Кафедра патологической анатомии [Кишиневского государственного медицинского института] с 1958 г. руководитель, академик АН МССР, профессор **В. Х. Анестиади** // Кишиневский государственный медицинский институт. – Кишинев, 1984. – С. 87-90.

1989

259. **Анестиади Василий Христофорович** : [К 60-летию со дня рождения] // Архив патологии. – 1989. – № 3. – С. 92-93.

1995

260. Grossu, Iu. Catedra de morfopatologie [titularul catedrei a fost **Anestiadi Vasile** (1958-1986)] // Grossu, Iu. Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”. – Chișinău, 1995. – P. 152-158.

1997

261. **Anestiadi Vasile** : [70 de ani] // Calendarul bibliotecarului 1998. – Chișinău, 1997. – P. 83-85.

1998

262. Ciocoi, Gh. **Vasile Anestiadi** – un fiu al secolului : 70 de primăveri în casa omului // Dialog. – 1998. – 1 mai. – P. 4.
263. Remizov, V. Ulimiștii Vă salută, Profesore [**Vasile Anestiadi** în culmea celor 70 de ani] // Moldova suverană. – 1998. – 6 mai. – P. 3.
264. Rotaru, T. Să nu facem doar umbră pământului ! (Ne îndeamnă omul de știință **Vasile Anestiadi** pentru adevăr, pentru viață...) // Săptămâna. – 1998. – 1 mai. – P. 16-17.
265. Rusu, M. **Vasile Anestiadi** : o ardere pentru iluminare // Libertatea. – 1998. – Nr. 17. - 6 mai. – P. 1.
266. Stici, I. Înalte titluri pentru mari savanți : [acordarea titlurilor de *Doctor Honoris Causa* al ULIM-ului rectorului Universității din Liege Willy Legros și acad. **Vasile Anestiade**] // Moldova Suverană. – 1998. – 19 sept. – P. 5.
267. Stici, I. **Vasile Anestiadi** – academicianul, rectorul, Omul // Moldova suverană. – 1998. – 6 mai. – P. 3.
268. Арборе, А. *Honoris Causa* : [о присуждении звания ректору Ун-та г. Льеж (Бельгия) Willy Legros и акад., проф. **Василию Анестиаде** (Кишинев) в УЛИМ-е] // Независимая Молдова. – 1998. – 18 сент. – С. 2.

1999

269. Furdui, T. Academicianul **Vasile Anestiade** / T. Furdui, B. Matiencu, Ie. Zota // Materialele Congresului 5 al fiziologilor din Republica Moldova. – Chișinău, 1999. – P. 188-189.

2000

270. Cuzuioc, Ion. Epigrame (Academicianului **Vasile Anestiade** care nu se desparte de tichie niciodată) // Dialog. – 2000. – 15 sept. – P. 6.

2001

271. Furdui, T. Școala academicianului **Vasile Anestiadi** în domeniul patobiologiei și patologiei umane : scurte date biografice despre academician / T. Furdui, I. Zota // Buletinul Academiei de Științe a Republicii Moldova. Științe biologice și chimice. – 2001. – Nr. 1. – P. 86-87.
272. *In constanti labore spes* : **Vasile Anestiadi** [70 de ani de la nașterea savantului în domeniul biomedicinii și biopatologiei Vasile Anestiadi] / T. Furdui, D. Matcovschi, B. Matiencu [et al.] // Buletinul Academiei de Științe a Republicii Moldova. Științe biologice și chimice. – 2001. – Nr. 1. – P. 128-130.

2003

273. Matei, V. **Vasile Anestiadi** (specialist în domeniul morfologiei, patologiei, patobiologiei, gerontologiei, profesor universitar) // Calendar național 2003. Anul Cantemir. – Chișinău, 2003. – P. 105-106.

274. Патриарх молдавской медицины: (К 75-летию со дня рождения академика **В. Х. Анестиади**) / Ф. Фурдуй, И. Абабий, Г. Гидирим, и др. // Buletinul Academiei de Științe a Republicii Moldova. Științe biologice și chimice. – 2003. – Nr. 1. – P. 156-159.

275. Патриарх молдавской медицины: К 75-летию со дня рождения академика **Василия Христофоровича Анестиади**) / Ф. Фурдуй, Г. Гидирим, С. Руссу, и др. // Независимая Молдова. – 2003. – 1 мая. – С. 5.

2005

276. Dezvoltarea și modernizarea ISMC în perioada 1963-1986 // Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie "Nicolae Testemițanu" la 60 de ani / col. de red.: I. Ababii, N. Eșanu, O. Cernetchi [et al]. - Chișinău: Medicina, 2005. – P. 26-30.

2006

277. **Anestiadi, Vasile**: [n. 4 mai 1928, s. Sărătenii-Vechi, azi r-nul Telenеști] // Membrii Academiei de Științe a Moldovei : Dicționar (1961 - 2006). – Chișinău, 2006. – Vol. 1. – P. 19-21.

278. Științe medicale: [**V. H. Anestiadi** - fondator al școlii de studii în ateroscleroză] // Academia de științe a Moldovei: Istorie și contemporaneitate 1946-2006. – Chișinău, 2006. – Vol. 2. – P. 468; P. 482-484.

279. **Vasile Anestiadi**, profesor universitar, academician al AȘM, domeniul de activitate - morfologia, patobiologia, angiologia, biogerontologia : [română, rusă, engleză] // Membrii Secției de Științe Medicale : activitatea științifică și managerială : 60 de ani de la fondarea Academiei de Științe a Moldovei. – Chișinău, 2006. – P. 49-56.

2008

280. Ababii, Ion. O personalitate notorie în medicină: academicianul **Vasile Anestiade** la 80 de ani // Timpul de dimineață. – 2008. – 7 mai. – P. 4.

281. Ababii, Ion. **Vasile Anestiadi** la o dată marcantă / Ion Ababii // Curierul medical. - 2008. - Nr. 3. - P. 156.

282. Duca, Gheorghe. O viață consacrată științei și umanității: academicianul **Vasile Anestiade** la 80 de ani de la naștere // Moldova Suverană. – 2008. – 25 apr. – P. 2.

283. Groppa, Stanislav. Un savant ca piesă de Patrimoniu național: [acad. **Vasile Anestiade** la 80 de ani de la naștere] // Săptămâna. – 2008. – 2 mai. – P. 12.

284. Groppa, Stanislav. **Vasile Anestiade** – un nume devenit renume: [80 de ani de la nașterea academicianului] // Pro Farmacia. – 2008. – Nr. 5/6. – P. 1-2.

285. **Vasile Anestiadi**, dascăl al intelectualității / Gheorghe Duca, Teodor Furdui // Akademos. – 2008. – Nr. 3. – P. 7-9.

2009

286. Patriarhul științei medicale din Moldova **Vasile Cristofor Anestiade** // Ștemberg, Marc. O pleiadă de glorie : Rectorii Universității de Stat de Medicină și Farmacie "Nicolae Testemițanu" = Славная плеяда: Ректоры Государственного Университета

Медицины и Фармации им. Н. Тестемицану: (schițe biografice) / Marc Ștemberg. - Chișinău: [s. n.], 2009. – P. 52-60. - Carte Valet.

2010

287. Felicitări d-lui academician **Vasile Anestiade** : [din partea redacției revistei „Curierul medical”] // Curierul medical. – 2010. – Nr. 2. – P. 77.

2011

288. Papuc, Irina. Generația anilor '50 - „Mințile de aur” ale medicinei moldovenești // Timpul. – 2011. – 8 iul.
289. Raevschi, Mihail. Ghidul Muzeului Universității de Stat de Medicină și Farmacie "Nicolae Testemițanu" / M. Raevschi, D. Tintiuc ; Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie "Nicolae Testemițanu", Catedra Sănătate Publică și Management "Nicolae Testemițanu" ; Muzeul USMF "Nicolae Testemițanu". - Chișinău : Medicina, 2011. – P. 122.

2012

290. Țopa Tudor. Somitate cu ambiție: [**Vasile Anestiadi**] // Cutezanță înaripată: 80 de popasuri pe fâgașul unei vieții cu lungimea de opt decenii. – Chișinău: Draghiștea, 2012. – P. 95-107.
291. **Vasile Anestiadi** [prof. univ. V. Anestiadi] // Profesorii universitari absolvenți ai USMF „Nicolae Testemițanu” / Gheorghe Baci. – Chișinău, 2012. – P. 35-36.

2013

292. Canțer, Valeriu. Primăverile academicianului: [**Vasile Anestiadi** la 85 de ani] / Valeriu Canțer, Tatiana Rotaru // Săptămâna. – 2013. – 3 mai. – P. 6.
293. Ababii, Ion. **Vasile Anestiadi** - 85 de ani / Ion Ababii // Curierul medical. - 2013. - Vol. 56, Nr. 3. - P. 81.
294. **Vasile Anestiade** // Săptămâna. – 2013. – 3 mai. – P. 7.
295. **Vasile Anestiade** – Omul anului 2012 // Săptămâna. – 2013. – 18 ian. – P. 1.
296. **Vasile Anestiadis**. 85 : Enigma – Longevity // Săptămâna. – 2013. – 3 mai. – P. 6.

2014

297. Ababii, Ion. **Vasile Anestiadi** (1928-2014) / Ion Ababii // Curierul medical. - 2014. - Vol. 57, Nr. 6. - P. 83.
298. Памяти Василия Христофоровича Анестиади // Арх. патологии. – 2014. – Т. 76, № 6. – С. 87-88.

2015

299. Consolidarea activității Alma Mater (1960-1994) // Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie "Nicolae Testemițanu" din Republica Moldova: [70 de ani] / colectiv de autori: Gheorghe Baci, Ion Ababii, Olga Cernetchi [et al.]. – Chișinău, 2015. – P. 54-55.

300. History of Nicolae Testemitsanu State University of Medicine and Pharmacy through its rectors / Gh. Ghidirim, R. Scerbina, Iu. Grossu, A. Muravca // *Curierul medical*. - 2015. - Vol. 58, nr. 6. - P. 71-73. - Bibliogr.: p. 73.
301. **Vasile Anestiadi**. Rector, academician al AȘM, model de principialitate, exigență și responsabilitate // *Aleea savanților și medicilor iluștri = The alley of brilliant scientists and doctors* / col. de aut.: Iulian Grossu (coord.), Ion Ababii, Emil Ceban [et al.] ; resp. de ed.: Ion Ababii ; trad.: Eugenia Loghin ; Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie "Nicolae Testemițanu" din Republica Moldova. – Chișinău, 2015. – P. 21-24.
302. Zota, Eremia. Academicianul **Vasile Anestiadi** (1928-2014) / Eremia Zota, Laurențiu Mogoantă // *Romanian Journal of Morphology and Embryology*. – 2015. – Vol. 56, no 1. – P. 327-328.

2018

303. Dezvelirea basoreliefului academicianului **Vasile Anestiadi** la USMF „Nicolae Testemițanu” // *Timpul*. – 2018. – 11 mai. – P. 15.
304. **Vasile Anestiade** (1928-2014) : [medic, savant, doctor habilitat în medicină, profesor universitar] / resp. ed. Maria Ciobanu // *Calendar Național*. – 2018. – P. 121-122.

INDEX DE NUME

Ababii, Ion = Ababii, I. 213, 276, 280, 281, 293, 297, 299, 301

Anestiade, N. 240

Anestiadi, Vasile = Anestiade, Vasile = Anestiade, V. = Anestiade, V. C. = Anestiadi, V., = Anestiadis, Vasile 17, 23, 24, 25, 30, 33, 34, 42, 49, 50, 55, 63, 66, 74, 75, 76, 86, 91, 92, 133, 135, 136, 137, 138, 141, 142, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 177, 184, 186, 187, 188, 189, 190, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 245, 247, 249, 253, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 269, 270, 271, 272, 273, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 301, 302, 303, 304

Anton, I. 225

Baciu, Gheorghe 291, 299

Bairac, Vasile 153

Banaru, A. 190

Batalova, E. 240

Batâr, Dumitru 214

Belenchii, B. 249

Berejan, S. 206

Botnarenco, V. 253

Budeanu, Gh. 227, 228

Burkes, E. J. 187

Calenici, Eugeniu 155

Canțer, Valeriu 292

Ceban, Emil 301

Cenușă, Valeriu 186
Cernețchi, Olga = Cernetchi, O. 276, 299
Cernocanu, G. 92
Chistruga, Ludmila 153
Cimpoi, M. = Cimpoi, Mihai 200, 205
Ciobanu Vitalie = Ciobanu, V. 229, 232, 233, 239
Cimpoi, Maria 304
Ciocoi, Gh. 262
Ciubotaru, Al. 214
Corghenci, L. 149
Cuzuioc, Ion. 270
Dolgan, Mihai 222
Duca, Gheorghe 236, 282, 285
Dumbrăveanu, Luminița 236, 238
Eșanu, N. 276
Fedăș, V. 153
Furdui, Teodor = Furdui, T. 142, 208, 212, 213, 214, 222, 269, 271, 272, 285
Galben, Andrei 186
Galețescu, E. 153
Ghidirim, Gheorghe = Ghidirim, Gh. 150, 152, 300
Gladkih, S. 177
Gorincioi, Veronica 230, 231
Grigorieva, N. 17
Groppa, Stanislav 147, 283, 284
Grossu, Iulian (coord) = Grossu, Iu. 260, 300, 301
Grosu, Ala 155
Jacotă, Anatol = Jacota, Anatol 142, 212
Lăcustă, Victor 213
Legros, Willy 266, 268
Loghin, Eugenia 301
Lutic, M. 240, 242
Matcovschi, Dumitru = Matcovschi, D. 205, 272
Matei, V. 273
Matienco, Boris = Matienicu, B. 200, 208, 269, 272
Mișin Igor = Mishin, Igor 150, 152
Moscalenco, V. 196, 226
Munteanu, A. 154
Muravca, A. 300
Nagornev, V. 154
Orlov, N. 247
Paladi, Gheorghe 218
Papuc, Irina 288
Parnov, M. 189
Popușoi, E. 92, 245
Raevschi, Mihail 289
Raica, M. 154
Remiș, Vladimir 149, 177
Remizov, Victor = Remizov, V. 186, 263
Rotaru, Tatiana = Rotaru, T. 234, 235, 264, 292
Russu, Sergiu = Rusu, S. = Roussou, S. 74, 157, 190,

Rusu, M. 265
 Scerbina, R. 300
 Șișcanu, Gh. 206
 Ștemberg, Marc 286
 Stici, I. 266, 267
 Timuș, A. 184
 Tintiuc, D. 289
 Țiple, Ilie 158, 223
 Toma, S. 142, 208, 212
 Țopa, Tudor 290
 Vataman, V. = Vatamanu, V. 137, 187, 188, 189,
 Vataman, Eleonora 155
 Vieru, Gr. 200, 226
 Zastavnitchi, Gheorghe 152
 Zota, Ieremia = Zota, Eremia = Zota, Ie. = Zota, E. = Zota, I. 6, 86, 135, 137, 147, 154,
 156, 187, 188, 189, 190, 269, 271, 302

* * * * *

Абабий, И. И. = Абабий, И. 143, 274
 Абдуллаходжаева, М. С. 183
 Авдеев, М. И. 183
 Агейченко, Ф. Е. 20, 21, 22
 Аксельрод, А. А. 35
 Анестиаде, Н. Х. 179
 Анестиади, В. В. 116, 123
Анестиади, В. Х. = Анестиаде, Василе = Анестиаде, В. Х. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10,
 11, 12, 13, 14, 15, 16, 18, 19, 20, 21, 22, 26, 27, 28, 29, 31, 32, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 43,
 44, 45, 46, 47, 48, 51, 52, 53, 54, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 64, 65, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73,
 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 87, 88, 89, 90, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103,
 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122,
 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 134, 139, 140, 143, 159, 160, 161, 162, 163,
 164, 165, 166, 167, 168, 169, 171, 172, 173, 176, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 185, 243, 244,
 246, 248, 250, 251, 252, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 268, 274, 275, 298
 Анестиади, З. Г. = Анестиади, З. 118, 139
 Аничков, Н. Н. 60
 Арборе, Ан. 268
 Бабюк, К. И. 164
 Банару, А. Н. = Банару, А. 72, 159, 181, 191
 Баталова, Е. 246
 Бельский, Б. 251, 254
 Бехтерева, Н. П. 118
 Боргест, А. Н. 118
 Бытка, П. Ф. 175
 Бытченко, Д. А. = Бытченко, Д. 179, 180
 Ватаману В. М. = Ватаман, В. М. 93, 105, 109, 112, 122
 Герман, Диомид Григорьевич 170
 Гидирим, Г. 274, 275
 Гладких, С. П. 131, 178
 Гладыревский, Н. Л. 32

- Годорожа, Павел Дмитриевич 171
Головин, Валентин Михайлович = Головин, В. М. 174, 181
Горделадзе, А. С. 20, 21
Гузган, Ю. С. 9, 107, 117, 120, 121, 124, 128, 129
Гуцан, А. Э. 171
Еренков, В. А. 143
Жгенти, В. К. 53
Зота, Е. Г. = Зота, Е. 4, 8, 10, 11, 12, 65, 70, 73, 83, 85, 97, 103, 106, 140, 160, 191, 248
Зубков, А. А. 182
Ионесий, П. Ф. 84
Карданюк, А. А. 102
Касиян, М. В. 172
Киктев, В. 108
Корлацан, В. В. 165
Крылов, А. П. 22, 161
Кузнецов, С. А. 182
Кукутэ, Б. Г. 169
Куприянов, В. В. 18, 26, 28
Кучинский, Е. П. 31
Лазарев, И. М. 162
Маликова, В. 255
Молохов, А. Н. 38, 41
Мухин, Е. 250
Нагорнев, В. А. 6, 7, 10, 11, 12, 110, 114, 115, 140
Натиашвили, А. Н. 53
Негреску, В. Я. 14
Новик, И. О. 167
Опря, А. К. 175
Петровский, Б. В. 183
Полухов, М. А. 164
Попушой, Е. 256
Пузик, В. И. 20, 21, 22, 161, 168
Ремиш, Владимир Васильевич = Ремиш, В. В. 131, 178
Руссу, С. П. = Руссу, С. = Русу, С. 5, 68, 78, 82, 88, 89, 96, 98, 166, 191, 248, 252, 275
Руссу, В. Г. 176
Савва, В. М. 119
Старостенко, Н. Т. 16
Степанов, Григорий Семенович 139
Струков, А. И. 79
Сырбу, С. В. 167
Успенский, Е. 248
Фуйор, И. Ф. 173
Фурдуй, Ф. И. = Фурдуй, Ф. 139, 143, 185, 274, 275
Хайдарлы, И. Н. 168
Хохлов, П. П. 37
Цинамдзгваришвили, М. Д. = Цинамзгвалишвили М. Д. 51, 83
Ципле, И. Т. 9, 98, 99, 101, 104, 121, 125, 128
Чернов, В. М. 13
Чернокану, Г. И. 71, 163

Academicianul Vasile Anestiadi : Biobibliografie

Шарапов, Б. И. 170, 172
Шептелич, И. М. 94
Эшкенази, А. 127
Яковлева, И. А. 40, 48, 165, 169